

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
وَهُوَ الْمَعِیْنُ

پیشوین

لایحه قانونی

بانکداری راستین

راهبری و تدوین: دکتر بیژن بیدآباد

ویرایش دهم

۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِإِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سر آغاز

بانکداری راستین با رعایت اصول بانکداری اسلامی علاوه بر ایجاد اعتماد عمومی هرگونه شبهه ربا در عملیات بانکی را رفع و یقیناً آثار و برکات ذیقیمتی نیز در نقش آفرینی و ایجاد تحولات شگرف در وضعیت اقتصادی کشور و بویژه رونق و شکوفایی بخش واقعی اقتصاد و در بازارهای پول و سرمایه کشور در پی خواهد داشت. بانک ملی ایران به عنوان پیشگام عرصه بانکی کشور و در جهت ایجاد زمینه لازم برای دیگر بانکها تصمیم گرفت تا زمینه‌های قانونی بانکداری راستین را فراهم نماید تا دیگر بانکها نیز بتوانند از مزایای این طرح بهره‌برند. لذا کمیته تدوین مقررات بانکداری راستین و متعاقب آن گروه راهبری تأمین مالی جمعی تحت راهبری جناب آقای دکتر بیژن بیدآباد و متشکل از کارشناسان حقوقی و اقتصادی بانک تشکیل شد و طی یک فرآیند کاری فشرده و مستمر لایحه قانونی بانکداری راستین را تدوین نمود که هم اکنون عرضه می‌گردد.

بدینوسیله از همکاران بانک ملی ایران و مشاور محترم بانک و ریاست گروه راهبری بانکداری راستین جناب آقای دکتر بیژن بیدآباد قدردانی و سپاسگزاری می‌نماید.

سید ولی الله فاطمی اردکانی
عضو هیئت مدیره بانک ملی ایران

پیشگفتار

حذف ربا از عملیات مالی یکی از آمال مسلمین و پیروان ادیان سامی و شرقی بوده و نهی این موضوع در قرآن کریم به آن حدّ است که رباخواری را با اعلان جنگ با خدا و رسولش (ص) برابر دانسته و فرمود: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید از خداوند بترسید و اگر مؤمن هستید آنچه از ربا مانده واگذارید و اگر نکردید پس جنگ خدا و پیغمبرش را خواسته‌اید، و اگر توبه کردید اصل اموالتان برای شماست». افسوس اندیشه کسب مال بر مآل تبعیت از امر یار فائق، و اوهام عقل مادرزاد راه حيله را گشاده و حکمت عقل کل را کهنه و باستانی انگاشته و چون رشحاتی از دانش به مشامش رسیده گمان کرده که بی‌نیاز از حکمت حکیم است.

علمای عاملین و عرفای شامخین همواره در همه ادیان و ادوار حرمت اکل ربا را گوشزد و خلق را از این بلیه تحذیر فرمودند. اقتصاددانان با تنبّع و مقید به شرایع ادیان مختلف نیز هم خود را مصروف نمودند تا خلق او را از خوراک مسموم ربا دور دارند ولی در عمل موفقیت زیادی نصیب نگردید. کشورهای اسلامی نیز هر کدام با فقه و رأی خویش شیوه‌ای برگزیدند ولی غلبه عام ربا در جهان حصول هدف غائی را ممکن نساخت.

بانک ملی ایران در راستای این وظیفه دینی، عقیدتی و عقلی، گام مهمی برداشت و طی چند سال با حمایت از این اندیشه سترگ، یعنی حذف ربا از عملیات بانکی زمینه را برای ایجاد بانکداری راستین منطبق بر احکام شرع مطهر فراهم آورد. این شیوه بانکداری تمام وجوه عملیات بانکی را در بطن خود دارد لذا همکاری همه جانبه کلیه ارکان بانک را می‌طلبد. حمایت مدیریت بانک ملی ایران عملاً باعث شد تا با گرد هم آوردن کارشناسان بانک و تقسیم وظایف تخصصی هر کدام پس از چند سال کار مداوم چارچوب بانکداری راستین طراحی و تدوین گردد و در آبان ماه سال ۱۳۸۹ اولین شعبه مشارکت راستین (شعبه قبا) افتتاح شد و سپس به

^۱ - سوره بقره، آیات ۲۷۹-۲۷۸. یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله و ذروا ما بقی من الربا إن كنتم مؤمنین فإن لم تفعلوا فآذنوا بحرب من الله و رسوله وإن كنتم فلكم رؤوس أموالکم.

تعدادی از شعب دیگر نیز تعمیم داده شد. براساس بازخورهای حاصل از عملکرد شعب مشارکت زیرسیستم‌های جدیدی طراحی و به سیستم پایه بانکداری مشارکت راستین الحاق گردید.

محاسن بانکداری راستین در همه زمینه‌های عملیات بانکی، مالی، اقتصادی، اخلاقی، اجتماعی و بین‌المللی آنقدر گسترده بود که این بانکداری به عنوان مولفه اساسی در اصلاح ساختار بانکی کشور مد نظر قرار گرفت و تصمیم بر آن شد تا برای حفظ دستاوردهای حاصل، پیشنهاد لایحه قانونی بانکداری راستین و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین تدوین گردد.

بدینوسیله از همه همکارانم در بانک ملی ایران در همه سطوح و ادارات بانک که با نهایت علاقه در پیشبرد این طرح با اینجانب همکاری داشتند سپاسگزارم. آقایان محمود الهیاری فرد کارشناس اداره کل مطالعات، برنامه‌ریزی و مدیریت ریسک و مدیر اجرایی بانکداری مشارکت راستین و تأمین مالی جمعی، آذرننگ امیراستوار کارشناس حقوقی اداره کل حقوقی، اسکندر پردل معاون شعبه سعدی، سعید عبداللهی کارشناس حقوقی اداره امور شعب جنوب تهران، محمدعلی پوربهروز معاون اداره امور شعب مرکزی تهران، شهرام مهرپویا کارشناس اداره تحقیقات و برنامه‌ریزی و مدیریت ریسک، علی حسینی‌پور کارشناس اداره سازمان و خانم مریم حیدری کارشناس حقوقی اداره کل حقوقی و بسیاری دیگر از همکاران بانک ملی از ادارات مختلف که ذکر نام آنها به درازا می‌کشد هر کدام بخشی از وظایف تدوین لایحه و آیین‌نامه اجرایی را برعهده داشتند. بدینوسیله از همکاری صمیمانه تک‌تک اعضای این کمیته که علی‌رغم انجام مسئولیت‌های جاری به خوبی از عهده وظایف محوله برآمدند نهایت سپاسگزاری را داشته و قدردانی می‌نمایم.

جا دارد از اساتید بزرگوارم در رشته حقوق حضرات آقایان دکتر نورعلی تابنده استاد برجسته و ممتاز حقوق و فقه اسلام و حقوق تطبیقی، دکتر ناصر کاتوزیان استاد ممتاز حقوق مدنی و آقای دکتر علی آزمایش استاد برجسته حقوق جزا که همگی مفاخر ایران زمین هستند و بدون دریافت حق الزحمه و فقط با علاقه‌ای که به آرمان تعالی اسلام و حذف ربا از عملیات بانکی داشتند مشوق حقیر بودند و اوقات زیادی را برای راهنمایی،

مشاوره و بازبینی متون بانکداری راستین صرف و اینجانب و بانک ملی را مرهون الطاف رحیمانه خویش ساختند سپاسگزاری و قدردانی نماید، هرچند این بزرگواران مستغنی از شکر مخلوقند.

آشفتگی مالی جهان ناشی از عملکرد ربا در سیستم‌های مالی است و ظهور مصداقی فرمایش قرآن کریم است که می‌فرماید: ^۲ «خداوند، ربا را نابود و صدقات را افزون می‌کند و خداوند هیچ ناسپاس بزهکار را دوست ندارد». درمان بحران‌های اقتصادی و اجتماعی منوط به حذف ربا از عملیات بانکی و روی آوردن بشر به آموزه‌ها و تعالیم اخلاقی راهنمایان بشریت یعنی انبیاء و اولیاء و اوصیای الهی علیهم السلام است. بانکداری راستین قدمی بلند برای پرهیز از ربا و استقرار اخلاق و آموزه‌های اسلامی و انضباط و کارایی در جمیع جهات عملیات بانکی و منطبق با آخرین دستاوردهای علمی و فنی جهان امروز می‌باشد و امید است تا با گسترش آن آثار مثبت متابعت از امر الهی بر جامعه بشری آشکار گردد.

بیژن بیدآباد

مشاور بانک ملی ایران

تابستان ۱۳۹۳

^۲ - سوره بقره، آیه ۲۷۶. يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَاَ وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ.

فهرست

۳	سرآغاز.....
۴	پیشگفتار.....

قانون بانکداری راستین

۱۰	فصل ۱: اصول و تعاریف.....
۱۶	فصل ۲: کلیات.....
۱۹	فصل ۳: عقود.....
۲۴	فصل ۴: مجری.....
۳۰	فصل ۵: سپرده گذار.....
۳۱	فصل ۶: ارزیابی و نظارت.....
۳۳	فصل ۷: تأمین شخصی راستین (RPS).....
۳۵	فصل ۸: تکافل اجتماعی راستین (RST).....
۳۷	فصل ۹: گواهی راستین.....
۴۱	فصل ۱۰: اوراق مبادله راستین (RSB).....
۴۵	فصل ۱۱: سپرده مبادله راستین (RSD).....
۴۶	فصل ۱۲: کارت مبادله راستین (RSC).....
۴۷	فصل ۱۳: سامانه بازار گواهی راستین (RCM).....
۴۸	فصل ۱۴: سامانه بازرسی و پایش عملیات (OCM).....
۴۹	فصل ۱۵: سامانه ثبت وثیقه (CRS).....
۵۰	فصل ۱۶: تبدیل دارائی به گواهی ضمانت (MSS).....
۵۱	فصل ۱۷: پروتکل برداشت بین بانکی (IWP).....
۵۳	فصل ۱۸: سامانه تسویه اوراق بدون کاغذ غیرربوی (NSSSS).....
۵۳	فصل ۱۹: اصلاح الگوی مصرف.....
۵۶	فصل ۲۰: احیای اراضی موات.....
۵۷	فصل ۲۱: شفافیت، افشا و حکمرانی.....
۵۸	فصل ۲۲: اجرای مفاد اسناد.....
۶۲	فصل ۲۳: پولشویی.....
۶۳	فصل ۲۴: صیانت.....

قانون بانکداری راستین

با استعانت از اسم الله که معین خلق و مستعان بندگان در گاهش است در راستای حذف ربا از عملیات بانکی و ایجاد الگویی عملیاتی برای بانک‌ها «قانون بانکداری راستین» تدوین گردید تا زمینه عملیات بانکی بدون ربا را بدون شائبه و حيله شرعی و به مصداق راستین کلمه «النجاة فی الصدق» مقرر کند.

بانکداری راستین بر اصول متعالی دینی، اخلاقی، علمی و فنی استوار و مبتنی بر آخرین پیشرفت‌های بشر در نظامات مالی و علوم و فنون ذریب پی‌ریزی شده و الگویی نو برای هدایت بانکداری مشارکتی است. لذا وظیفه دینی و عقلی انسانی حکم می‌کند که در این ایام که «ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ»^۳ تا عموم اطراف درگیر در بانکداری راستین با حفظ و صیانت از اصول و چارچوب و ظرائف این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن رضایت خالق را بر منافع فانی خود ترجیح دهند تا زمینه نضج این شیوه حسنه و صدور و الگوبرداری این روش در گستره گیتی فراهم و موجب نجات بشر از ورطه ناآرامی اقتصادی شود که فرمود: «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»^۴.

^۳ سوره روم، آیه ۴۱: به سبب آنچه دستهای مردم فراهم آورده فساد در خشکی و دریا نمودار شده است تا [سزای] بعضی از آنچه را که کرده‌اند به آنان بچشانند باشد که بازگردند.

^۴ سوره اعراف، آیه ۹۶: و اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیش گیرند قطعاً برکاتی از آسمان و زمین برایشان می‌گشودیم ولی تکذیب کردند پس به [کیفر] دستاوردها [گریبان] آنان را گرفتیم.

فصل ۱: اصول و تعاریف

ماده (۱) به منظور انطباق بیشتر عملیات و نظام بانکی با اصول و موازین دین مبین اسلام و تأمین نظر شارع مقدس، دستیابی هرچه بیشتر به یک نظام بانکی مبتنی بر صدق و راستی و عملیات مالی سالم و همچنین کمک به شکوفایی اقتصاد، توزیع عادلانه امکانات و فرصت‌ها و ایجاد اشتغال و تولید و افزایش رفاه جامعه، سیستم بانکداری تحت عنوان بانکداری راستین مطابق با مواد ذیل تدوین می‌شود که بانک‌های داخلی و شعب آنها در خارج از کشور می‌توانند بر اساس آن به انجام عملیات بانکی مبادرت کنند. بانکداری راستین بر مبنای اصول زیر استوار است:

۱- اصول عملیاتی: در بانکداری راستین حذف ربا از عملیات بانکی، منع صوری‌سازی و بکارگیری عقود به شکل واقعی آنها، بانک واسطه وجوه میان سپرده‌گذاران و دریافت‌کنندگان منابع مالی است، و از ارائه خدمت مدیریت سرمایه کسب درآمد می‌کند و نه از تفاوت (اسپرید) نرخ‌های بهره. با تعلق نماء به اصل منفعت یا زیان هر دارایی به صاحب همان دارایی بازمی‌گردد. کلیه عملیات قانونمدار و مبتنی بر مقررات مدون، روشن و شفاف تعریف و اجرا و به صورت مکانیزه و از طریق شبکه اینترنت انجام می‌شود. بانک ضمن حفظ منافع سپرده‌گذار امین طرف‌های خود است و مجری اطمینان دارد که در صورت زیان ورشکسته نمی‌شود و پوشش‌های بیمه‌ای از ورود زیان به منابع سپرده‌گذار پیشگیری می‌کند. ارزیابی و نظارت و اجرای طرح‌ها، مبتنی بر تخصص، مسئولیت و استقلال رأی ارزیاب و امین در مقام اظهار نظر است. توانایی مجری باید احراز و اعتبار مالی وی با مالیاتی که قبلاً پرداخته سنجیده می‌شود. مجری در قبال صحت اطلاعات ارائه شده در طرح‌نامه پیشنهادی خود مسؤول است.

۲- اصول مالی: دارایی‌های سمی نظیر مطالبات معوق در بانک ایجاد نمی‌شود و بانک در بحران‌های مالی ورشکسته نمی‌شود. با کاهش ریسک بانک نرخ کفایت سرمایه کاهش یافته و منابع آزاد بانک افزایش

می‌یابد و با توجه به امانی بودن وجوه، حفظ ذخایر قانونی و احتیاطی نزد بانک مرکزی تقلیل می‌یابد. سپرده‌گذار و مجری و بانک سهم عادلانه خود را از بازدهی مشارکت دریافت می‌کنند. تنوع ابزارها و فرآیندهای بانکی نیازهای مختلف جامعه را پاسخ می‌دهد و با اتصال قیمت گواهی راستین به بازده بخش حقیقی، قیمت آن را تثبیت نموده و نه تنها حبابی نمی‌شود بلکه افراد با سلايق مختلف ریسک را جذب می‌کند و موجب تعامل مثبت بازده و ریسک می‌شود. هر فرد بدون نیاز به کارگزار می‌تواند در بازار گواهی راستین معامله کند. شفافیت اطلاعات موجب شفافیت و اصلاح سیستم‌های مرتبط نظیر مالیات و بیمه تأمین اجتماعی در ارتباط با مجریان می‌شود. سازوکار ارزیابی قابل اعتماد تعریف شده و زمینه نظارت قابل وثوق فراهم است. مجری موظف به افشای اطلاعات مرتبط با طرح است و با نظارت بر عملیات مجری حاکمیت شرکتی درباره شرکت مجری اعمال می‌شود که به شفافیت کلیه اطلاعات و عملیات مرتبط با طرح می‌انجامد و از اطلاعات نامتقارن و رانت‌های اطلاعاتی جلوگیری کرده و نظارت بانک و بکارگیری بیمه ریسک‌های مختلف را به حداقل می‌رساند و ضمن تسهیل و تسریع عملیات، مانع پولشویی و تقویت حسابرسی و کنترل داخلی موسسه مجری شده و با بازرسی آنلاین از تخلف پرسنل بانک جلوگیری و با تفکیک حسابها، حساب هر طرح و سپرده‌گذار به تفکیک ثبت و نگهداری می‌شود و اعتبار بانک و عملیات بانکی افزایش می‌یابد.

۳- اصول اقتصادی: کاستی‌های بازار سرمایه و تقابل بازارهای سرمایه و پول را تصحیح و موجب گسترش

و تقویت بخش بیمه در اقتصاد می‌شود. اعتماد ناشی از نظارت بانک بر مجری و دسترسی اینترنتی به بازار گواهی راستین امکان جلب و جذب سرمایه و فضای رقابت سالم بین مجریان، سپرده‌گذاران، معامله‌گران و بانک‌ها را با رقبا فراهم می‌آورد. ابزارهای مالی جدید موجب تنوع دارایی‌های مالی شده و با اختصاص گواهی‌ها به طرح، کالا یا دارایی‌های معین، بازار کاغذی ایجاد نمی‌شود. درگیر شدن سرمایه در طرح مانع جابجایی سریع دارایی‌ها و ایجاد بحران‌های مالی ناشی از سیال بودن سرمایه شده و با حذف بازار کاغذی،

مانع بروز اهرم و بحران بدهی می‌شود. هر فرد که توانایی انجام فعالیت اقتصادی دارد می‌تواند منابع مالی دریافت کند یا از فرصت اشتغال ایجاد شده توسط مجریان بهره‌مند شود و علاوه بر آن بکارگیری تخصص‌های متنوع مالی باعث توسعه مشاغل مالی مرتبط می‌شود که زمینه بهبود سرمایه‌گذاری، اشتغال، تولید و رفاه جامعه را فراهم و نوسانات اقتصادی و مالی اقتصاد را محدود می‌کند.

۴- **اصول اخلاقی:** الزام بر ارائه اطلاعات و اسناد صحیح و واقعی موجب ترغیب صداقت و آرامش فردی و تطابق حرف و عمل و اعمال نظارت صحیح و کاهش نااطمینانی و تنش‌های روحی و روانی فردی و اجتماعی می‌شود. منع حيله، کاهش فساد مالی به دلیل نحوه طراحی سیستم‌های ارزیابی، نظارت و پایش، بستن مفرهای کژمنشی، موجب قرارداددن هر چیز در جای خود شده و از ظلم پرهیز می‌نماید. اکل باطل؛ اضرار به غیر، غرر، قمار و قرعه، غبن، غضب، اسراف و تبذیر در بانکداری راستین منع می‌شود و با اختلاس و تبانی، رشوه و ارتشاء مبارزه می‌شود. رعایت حقوق ضعیف، تحقق عدالت مالی، اکرام و احترام به حقوق افراد موجب افزایش تراضی و احسان و مانع تجاهر به فسق‌های ربا و اسراف می‌شود.

۵- **اصول اجتماعی:** انجام عملیات طبق مقررات مدون زمینه تنظیم روابط مالی سالم افراد جامعه و نظم فردی را فراهم می‌کند. هیچ تبعیض، تفاوت یا اولییتی بین طرف‌های مشابه که خصوصیات یکسان دارند پذیرفته نیست. به افراد می‌آموزد تا فعالیت‌های مالی خود را برنامه‌ریزی، پیش‌بینی و مدون کنند.

۶- **اصول حقوقی:** احترام به مالکیت و حقوق افراد در بانکداری راستین پررنگ بوده و با معین بودن وجوه مختلف وظایف اطراف قراردادها، زمینه طرح دعوی قضایی تقلیل می‌یابد و شیوه حل و فصل اختلافات را از طریق حکمیت سهل می‌کند. از طرفی با استفاده از پایگاه‌های داده قابل استعلام زمینه بسیاری از سواستفاده‌ها محدود می‌شود.

۷- **اصول بین‌المللی:** امکان دسترسی اینترنتی در همه ساعات شبانه‌روز و تمامی ایام هفته از همه نقاط جهان به خدمات بانک وجود دارد و نتیجتاً با جلب سرمایه بیگانگان، زمینه اشتراک منافع بین‌المللی و ثبات

سیاسی فراهم می‌شود. محسنات سیستم، آن را به الگویی عملیاتی و بدیع در سطح بین‌المللی تبدیل خواهد کرد و با توسعه بازار گواهی راستین در سطح بین‌المللی، لنگر قیمتی باثباتی برای دارایی‌ها ایجاد می‌شود.

۸- **اصول سازمانی:** تناسب سازمان با نیازها و با شایستگی انتصاب و ارتقاء و بطور کلی شایسته سالاری اعم از شایسته‌گزینی، ارتباطات سازمانی و مسئولیت و وظایف افراد و نظام تنبیه و پاداش موثر تعریف شده‌اند. تحول سازمان و ثبات سازمانی همراه با استانداردهای و مستندسازی همراه است. پاسخگویی کلیه اشخاص در قبال اختیاری که به آنها داده شده است مانع از بروز اثرات مضر سازمان‌های غیررسمی و فشار سیاسی می‌شود.

ماده (۲) برای اجتناب از ربا معیارهای تمیز سود از ربا در بانکداری راستین از قرار ذیل می‌باشند:

- ۱- معامله هرگونه مال به صورت موجد که قیمت مورد معامله رابطه مستقیم با اجل معامله نداشته باشد.
- ۲- تامین‌کننده منابع باید در سود و زیان فعالیت اقتصادی گیرنده منابع سهیم باشد.
- ۳- نرخ قطعی سود نباید از پیش مشخص و شرط شود.
- ۴- جهت تامین منابع برای موارد مصرفی نباید سود اخذ شود.
- ۵- خرید و فروش اسعار خارجی به معنی تبدیل ارز به صورت فی المجلس یا موجد، به شرطی که قیمت ارز رابطه مستقیم با اجل معامله نداشته باشد.
- ۶- احد طرفین منابع (بدل) بدهد برای مدت معین، در عوض منابعی (مبدل) به همان میزان که از دیگری اخذ می‌کند برای همان مدت در آینده. همچنین بدل و مبدل و مدت زمانهای آن دو را می‌توان به گونه‌ای انتخاب کرد که حاصلضرب بدل در مدت آن مساوی با حاصلضرب مبدل در مدت آن باشد.

ماده (۳) واژه‌ها و اصطلاحات بکار گرفته شده در این قانون از قرار ذیل است:

- ۱- **مشارکت راستین**^۵: سرمایه‌گذاری سپرده‌گذاران در طرح‌های اقتصادی با وساطت بانک و مشارکت

⁵ Profit and Loss Sharing (PLS)

سپرده‌گذار در سود و زیان طرح بر مبنای نرخ بازدهی حقیقی و به منظور اجرای بانکداری اسلامی.

۲- **بانک مشارکت راستین:** بانکی است که به عنوان واسطه و جوه به نمایندگی از سوی سپرده‌گذاران،

سپرده‌های متقاضیان را به درخواست آنان در طرح مجری متقاضی منابع مالی مشارکت داده و طبق مفاد

قراردادهای منعقد بر اساس این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین، سود یا زیان حاصل را بین

سپرده‌گذار و مجری تقسیم می‌کند. منظور از واسطه و جوه، مدیریت بکارگیری سرمایه سپرده‌گذاران است

در طرح مجری بدون تملک آن و در قبال دریافت کارمزد.

۳- **اداره مشارکت:** اداره‌ای تحت نظارت مستقیم مدیریت بانک است که تمامی امور و فعالیتهای مرتبط با

تجهیز و تخصیص منابع، بازار گواهی راستین و هماهنگی لازم بین سپرده‌گذار، مجریان و واحدهای خود را

به عهده دارد. اداره مشارکت متشکل از واحد حقوقی، واحد ارزیابی، واحد امین، واحد ممیزی و

محاسبات، واحد مهندسی مالی و دواير مورد لزوم است.

۴- **سپرده‌گذار:** تأمین‌کننده تمام یا بخشی از منابع طرح مجری است که طبق ضوابط بانکداری مشارکت

راستین از طریق بانک با مجری مشارکت می‌نماید.

۵- **مجری:** شخصی است که طرح‌نامه اجرایی خود را برای تأمین تمام یا بخشی از منابع مالی مورد نیاز اجرای

طرح در قالب بانکداری مشارکت راستین به بانک مشارکت راستین ارائه می‌کند. مجری باید اهلیت قانونی،

فنی، اجرایی و غیره و همچنین سایر پیش‌نیازهای مشارکت راستین را دارا باشد.

۶- **طرح:** مجموعه فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده و منسجم مجری به قصد کسب منفعت در قالب یک طرح‌نامه

که از طریق بانکداری مشارکت راستین تأمین مالی می‌شود.

۷- **طرح‌نامه:** نوشته‌ای است که مشروح فرآیند و توجیه‌پذیری یک طرح را از جنبه‌های مختلف اقتصادی،

فنی و مالی و ... بررسی می‌کند و توسط مجری به بانک ارائه می‌شود، که پس از بررسی و تصویب نهایی

توسط واحد ارزیابی اداره مشارکت بانک سندی است که مفاد آن در هر صورت به طرفیت مجری قابل

استناد است.

۸- **ارزیابی:** مجموعه بررسی‌هایی است که برای احراز اهلیت، شایستگی و توانایی مجری و امکانپذیر بودن

اجراء طرح و حصول اهداف طرح‌نامه توسط واحد ارزیابی بانک انجام می‌شود.

۹- **نظارت:** مجموعه اقدامات و تدابیر مراقبتی است که به منظور حفظ منافع سپرده‌گذار توسط واحد امین در

اجرای طرح‌های بانکداری مشارکت راستین اعمال می‌شود.

۱۰- **واحد ارزیابی:** واحدی است مشتمل بر اشخاص حقیقی و حقوقی متشکل از کارشناسان اقتصادی، فنی

مهندسی و مالی (ارزیاب) که مجری و طرح‌نامه را ارزیابی نموده و به اداره مشارکت بانک گزارش

می‌کند.

۱۱- **واحد امین:** واحدی است مشتمل بر اشخاص حقیقی یا حقوقی متشکل از کارشناسان فنی، مهندسی و

مالی (امین) که فرآیند مشارکت راستین را به نیابت از طرف بانک در خصوص حسن اجرای طرح، پایش

عملیات اجرایی، تطبیق اجرا با برنامه‌های اعلام شده در طرح‌نامه، نحوه استفاده از منابع تخصیص داده شده

نظارت می‌کند و گزارش‌های تحلیلی با مراحل اجرای طرح اعم از دوره‌ای و غیردوره‌ای را در اختیار اداره

مشارکت بانک قرار می‌دهد. امین می‌تواند حسب تشخیص بانک با توجه به تخصیص‌های لازم در اجرای

طرح از داخل یا خارج از بانک انتخاب شود.

۱۲- **گواهی راستین:** نام مجموعه گواهی‌های منتشره توسط بانک در راستای بانکداری مشارکت راستین

است که وفق این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین صادر می‌شود.

۱۳- **بازار گواهی راستین:** بازاری است که دارنده گواهی راستین می‌تواند گواهی خود را به قیمت بازار یا

توافقی تحت نظارت بانک و با ثبت در پایگاه داده‌های بانک معامله یا منتقل کند.

فصل ۲: کلیات

ماده (۴) آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین روش عملیاتی این قانون را مشخص می‌کند. هرگونه توسعه، اصلاح و طراحی زیرسیستم‌ها و فرآیندهای جدید یا اصلاح یا تطبیق زیرسیستم‌ها و فرآیندهای موجود در اجرای بانکداری راستین در این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین باید با رعایت مفاد این قانون و با توجه به اصول مندرج در فصل ۱: اصول و تعاریف این قانون، تدوین و تفسیر شود.

ماده (۵) تمامی عملیات موضوع این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین و سایر موارد الحاقی آتی از قبیل بخشنامه‌های مرتبط نباید به گونه‌ای تفسیر یا تدوین شود که بهره ثابت (ربا) اعم از مبلغ یا نرخ و اشتراط آن در قراردادهای مبتنی بر بانکداری راستین اعمال یا شرط شود یا با صورتی‌سازی عقود و حیل اشتراط نرخ بهره بطور ضمنی در آن وجود داشته باشد.

ماده (۶) همه اطراف قرارداد در بانکداری راستین باید شرایط خود را با مفاد این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین منطبق کنند.

ماده (۷) هر آنچه که براساس این قانون یا آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین طرفین یا اطراف قراردادهای بانکداری راستین ملزم به درج و قبول آن در متن قرارداد منعقد هستند، داخل در قرارداد محسوب و عدم درج یا تصریح، قرارداد منعقد را از شمول آن خارج نمی‌کند.

تبصره: در صورتی که ماده‌ای در قراردادهایی که طبق این قانون منعقد می‌شوند مغایر با مفاد این قانون باشد باطل است و قرارداد را از شمول این قانون خارج نمی‌کند.

ماده (۸) عملیات «بانکداری مشارکت راستین» تابع این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین است. در بانکداری مشارکت راستین بانک به نمایندگی از طرف سپرده‌گذار برای تأمین تمام یا قسمتی از منابع مالی مورد نیاز طرح، منابع سپرده‌گذار را طبق این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین در اختیار مجری قرار می‌دهد

تا مجری با استفاده از این منابع نسبت به اجرای طرح نامه خود اقدام نموده و سود یا زیان ناشی از اجرای طرح به نسبت سرمایه و مدت مشارکت بین طرفین تقسیم شود. عواقب ناشی از تخطی مجری از مفاد این قانون و آیین نامه اجرایی بانکداری راستین و قراردادهای منعقد شده به عهده مجری است. بانک مکلف است در طول مدت قرارداد بر عملکرد مجری نظارت و کنترل کامل داشته باشد و در تشخیص، ارزیابی و نظارت بر عملیات طرح در تمام طول دوران طرح مسوول است.

ماده (۹) تمامی قراردادهای تنظیمی در چارچوب مقررات بانکداری مشارکت راستین، در حکم اسناد رسمی است و از مزایای اسناد تجاری از جمله عدم نیاز به تودیع خسارت احتمالی بابت اخذ قرار تأمین خواسته برخوردار است.

ماده (۱۰) تمامی حقوق ناشی از قراردادهای تنظیمی در چارچوب مقررات بانکداری مشارکت راستین از جمله حقوق ممتازه بوده و در هر حال به حقوق سایر طلبکاران احتمالی مقدم است.

تبصره ۱: در باب ورشکستگی مجری نیز حقوق ممتازه قراردادهایی که در قالب بانکداری مشارکت راستین تنظیم می شوند جاری است و بر حقوق غرما اولویت دارد.

تبصره ۲: در صورت ورشکستگی بانک، دارندگان گواهی های راستین داخل در غرما نبوده و مدیر تصفیه مکلف است تمامی تعهدات و وظایف بانک را به جانشینی از بانک در مقابل سپرده گذار و مجری تا اتمام طرح مطابق این قانون و آیین نامه اجرایی بانکداری راستین به انجام رسانده و حقوق سپرده گذار و مجری را با رعایت مفاد قرارداد رأساً یا با استفاده از خدمات بانک های مشابه در قبال خرید خدمت آنان ایفا نماید. کارمزد حاصل داخل در دارایی های بانک و متعلق حق غرما خواهد بود.

ماده (۱۱) بانک مکلف است در فروش اموال طرح و تملیکی ناشی از قراردادهای بانکداری مشارکت راستین همانند فرآیند فروش اموال دولتی اقدام نماید.

ماده (۱۲) حق التحریر و حق الثبت کلیه اسناد و قراردادها اعم از ذمه ای، با وثیقه و مانند آن که در اجرای

بانکداری مشارکت راستین در دفاتر اسناد رسمی ثبت می‌گردد معادل خمس تعرفه ثبت اسناد در دفاتر اسناد رسمی خواهد بود.

ماده (۱۳) چنانچه مقرر گردد اموالی از مجری در راستای حفظ منافع سپرده‌گذار به تملک بانک درآید تا پس از ایفای تعهدات مالکیت منتقل گردد، هزینه‌های ثبت و مالیات نقل و انتقال نصف تعرفه‌های قانونی در هر یک از دو مرحله خواهد بود.

ماده (۱۴) مالیات بر فعالیت‌های مشارکت راستین براساس ماده ۱۰۴ قانون مالیات‌های مستقیم با نرخ مالیات بر عملیات پیمانکاری محاسبه خواهد شد. این نرخ از حداکثر ۱۰ درصد میزان ارزش افزوده طرح تجاوز نمی‌کند.

ماده (۱۵) بانک، سپرده‌گذار و مجری به منظور حل و فصل اختلافات فی‌مابین از طریق داوری و حکمیت اقدام می‌کنند. شیوه ارجاع امر به داوری را آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین تعیین می‌کند.

ماده (۱۶) دارایی یا سهامی که در فرآیند مشارکت راستین در مرحله عملیات اجرایی طرح بوده یا پس از فرآیند تبدیل گواهی به سهام، منتهی به صدور سهام می‌شود مادام که طرح به پایان نرسیده یا تبدیل نشده است قابل تأمین و توقیف نخواهد بود.

ماده (۱۷) سرمایه‌های مرتبط با طرح یا در صورت لزوم بازده طرح باید نزد شرکت بیمه معتبر بیمه شود. جزئیات این ماده را آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین تعیین می‌کند.

تبصره: بانک می‌تواند جهت تأمین پوشش‌های بیمه‌ای مورد نیاز در بانکداری مشارکت راستین نسبت به تاسیس شرکت بیمه یا صندوق حمایت از بانکداری مشارکت راستین اقدام نماید.

ماده (۱۸) بانک مکلف است در تمامی امور مربوط به طرح از مجری وکالت بلاعزل در زمان حیات و وصایت برای زمان ممات اخذ کند.

فصل ۳: عقود

ماده (۱۹) مواسطه عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین سرمایه می‌دهد با قید این که طرف دیگر در قبال اجرت معین با رعایت غبطه و صلاح صاحب سرمایه در قالب عقود و توافقات مورد نظر به نام خود با ثالث معامله انتفاعی یا غیرانتفاعی نماید. صاحب سرمایه مواسطه، عامل واسطه و ثالث مجری نامیده می‌شود.

۱- مواسطه، عقدی لازم است.

۲- در فعالیت انتفاعی، واسطه، وقتی مستحق دریافت اجرت است که فعالیت وی منجر به کسب سود شده باشد.

هزینه‌های واسطه در مواسطه حتی در صورت عدم حصول سود باید از محل سرمایه مواسطه پرداخت شود.

۳- اجرت واسطه بر اساس توافق تعیین می‌شود.

۴- تعیین نوع فعالیت مجری با مواسطه است.

۵- مواسطه نمی‌تواند پس از انعقاد عقد مواسطه با واسطه، خود مستقیماً در مورد مواسطه با مجری، قرارداد منعقد نماید.

۶- ید واسطه، ید امانی است و واسطه ضامن سرمایه مواسطه نمی‌باشد مگر در صورت تعدی یا تفریط.

۷- واسطه باید اعمالی را که برای نوع فعالیت، متعارف و معمول بلد و زمان است بجا آورد.

۸- واسطه نمی‌تواند نسبت به همان سرمایه با شخص دیگری غیر از آن شخص که مواسطه تعیین نموده است،

معامله نماید یا سرمایه را به شخص دیگری واگذار کند مگر با رضایت مواسطه.

۹- مجری نباید بدون اذن واسطه فعالیت و تعهدات خود در مواسطه را به دیگری واگذار کند.

۱۰- واسطه نمی‌تواند عملی را که از حدود مواسطه فی مابین خارج است انجام دهد.

ماده (۲۰) مقاسطه عقدی است که به موجب آن یک طرف تمام یا بخشی از سرمایه را می‌دهد تا طرف دیگر

فعالیتی اقتصادی کند و بهای سهم صاحب سرمایه در ماحصل فعالیت را در اقساط معین به وی پرداخت نماید.

صاحب سرمایه را مقسط و عامل را قاسط و ماحصل را مقسطه گویند. مقاسطه سه نوع است: عادی و اجاره و مشارکت. سهم مقسط در مقاسطه اجاره شامل عین و قیمت عین و در مقاسطه مشارکت قیمت عین و بهای بازدهی آن است.

۱- قاسط می‌تواند بخشی از سرمایه مقاسطه را تأمین کند.

۲- سرمایه می‌تواند اعم از نقد، غیرنقد یا حقوق مالی باشد که در هنگام انعقاد عقد بهای دو مورد اخیر تقویم می‌شود.

۳- در صورت تعدد مقسط و قاسط حصه سرمایه هر یک از مقسطین از کل سرمایه مقاسطه و همچنین سهم فعالیت هر کدام از قاسطین از کل فعالیت مقاسطه باید اجزاء مشاع از کل، از قبیل ربع یا ثلث و غیره باشد، مگر اینکه در عرف منجزاً معلوم بوده و سکوت در عقد منصرف به آن گردد.

۴- حصه هر یک از مقسطین و قاسطین از منافع یا بازدهی می‌تواند اجزاء مشاع از کل از قبیل ربع یا ثلث و غیره باشد و یا طبق قاعده‌ای متناسب با منافع یا بازدهی و با توجه به میزان سرمایه مقسطین و فعالیت قاسطین در مقطع زمانی پایان عملیات سرمایه‌گذاری ثابت مقاسطه و قبل از شروع پرداخت اقساط مشخص شود. قاعده مزبور در زمان عقد قرارداد باید تعریف و شرط شده باشد.

۵- مقاسطه عقدی لازم است.

۶- قاسط نمی‌تواند سرمایه را به غیر واگذار نماید مگر به اذن واسط (ضمن عقد مواسطه) یا همه مقسطین.

۷- قاسط باید اعمالی را که برای نوع فعالیت متعارف و معمول بلد و زمان است بجا آورد.

۸- در صورت وجود واسط در عقد مقاسطه، تعیین حدود اختیارات واسط با مقسط است. مسوولیت نظارت بر عملیات قاسط برعهده واسط خواهد بود.

۹- به غیر از آنکه فوقاً مذکور شد مقاسطه تابع شرایط و توافقات طرفین است.

ماده (۲۱) مبادله عقدی است که به موجب آن، طرفین تعهد می‌نمایند تا یک طرف (مبادل) مبلغ معینی از

دارایی خود را (بدل) برای مدت معلوم به دیگری (متبادل) تملیک نموده و در مقابل طرف دیگر (متبادل) به همان مبلغ از دارایی خود را (مبدل) برای همان مدت به وی (مبادل) تملیک نماید.

۱- مدت زمانی که بدل در تملک متبادل است مدت بدل و مدت زمانی که مبدل در تملک مبادل است مدت مبدل نام دارد.

۲- بدل یا مبدل یا هر کدام از آنها می‌توانند هر مالی باشد به شرط اینکه ارزش بدل معادل ارزش مبدل در هنگام عقد قرارداد باشد.

۳- اگر مبدل غیر وجه نقد رایج کشور باشد در صورت تعذر متبادل در ادای تعهد، باید بهای مبدل را برای مدت مبدل به مبادل تملیک کند.

۴- اگر بدل از نظر وصف یا جنس متفاوت از مبدل باشد باید ارزش هر دو هنگام عقد قرارداد مساوی باشد.

۵- به منظور جلوگیری از ربا مقدار بدل و مدت بدل باید با مقدار مبدل و مدت مبدل مساوی باشد.

۶- چنانچه مقدار بدلین یا مدت بدلین نامساوی باشد به منظور جلوگیری از ربا باید حاصل ضرب مبلغ بدل ضربدر مدت بدل مساوی حاصل ضرب مبلغ مبدل در مدت مبدل باشد.

۷- تأخیر در ایفای تعهد در سررسید برای هر یک از طرفین طرف دیگر را مجاز می‌نماید تا منابع طرف مقابل را به مدتی اضافه‌تر نزد خود به عاریه نگه دارد بطوریکه حاصلضرب مدت بدل (مبدل) در مدت بدل (مبدل) مساوی همین حاصلضرب برای مجموع مدت مبدل (بدل) بعلاوه مدت تأخیر در مبلغ مبدل (بدل) باشد.

۸- در مبادله احکام خاصه بیع جاری نیست.

۹- مبادله عقدی لازم است.

۱۰- اگر بدل یا مبدل در ید هر طرف ناقص یا تلف شود ضامن و ید مدیون در مقابل داین ضمانتی است.

۱۱- زمان شروع مدت بدل و زمان شروع مدت مبدل می‌توانند متفاوت باشند.

ماده ۲۲) در عملیات بانکداری مشارکت راستین در عقد مضاربه:

- ۱- مضارب می‌تواند بخشی از سرمایه مضاربه را تأمین نماید.
- ۲- سرمایه می‌تواند اعم از نقد، غیرنقد یا حقوق مالی باشد که در هنگام انعقاد عقد بهای دو مورد اخیر تقویم می‌شود.
- ۳- در صورت تعدد مالک و مضارب حصه سرمایه هر یک از مالکین از کل سرمایه مضاربه و همچنین سهم فعالیت هر کدام از مضاربین از کل فعالیت مضاربه باید اجزاء مشاع از کل، از قبیل ربع یا ثلث و غیره باشد، مگر اینکه در عرف منجزاً معلوم بوده و سکوت در عقد منصرف به آن گردد.
- ۴- حصه هر یک از مالکین و مضاربین از منافع می‌تواند اجزاء مشاع از کل از قبیل ربع یا ثلث و غیره باشد یا طبق قاعده‌ای متناسب با منافع و با توجه به میزان سرمایه مالکین و فعالیت و سرمایه مضاربین مشخص شود. قاعده مزبور در زمان عقد قرارداد باید تعریف و شرط شود.
- ۵- در صورت وجود واسط در عقد مضاربه، تعیین حدود و اختیارات واسط با مالک است. مسوولیت نظارت بر عملیات مضاربه برعهده واسط خواهد بود.
- ۶- به غیر از آنکه فوقاً مذکور شد مضاربه تابع مقررات عقد مضاربه و شرایط و توافقات طرفین است.

ماده ۲۳) در عملیات بانکداری مشارکت راستین در عقد مزارعه:

- ۱- مزارعین و عاملین هر کدام می‌توانند منفرداً یا متفقاً تمام یا بخشی از زمین، سرمایه یا سایر عوامل تولید را تأمین کنند.
- ۲- عوامل تولید می‌تواند شامل سرمایه (اعم از نقد، غیرنقد و حقوق مالی)، زمین، آلات، ادوات، تجهیزات، تأسیسات، آب، بذر، کود، سم، سوخت، مدیریت، کارآفرینی و غیره باشد که در هنگام انعقاد عقد بهای آنان تقویم می‌شود.
- ۳- در صورت تعدد مزارع و عامل، حصه هر یک از مزارعین از بهای تقویمی عوامل تولید و همچنین سهم

فعالیت هر کدام از عاملان از کل فعالیت مزارعه باید اجزاء مشاع از کل از قبیل ربع یا ثلث و غیره باشد، مگر اینکه در عرف منجزاً معلوم بوده و سکوت در عقد منصرف به آن گردد.

۴- حصه هر یک از مزارعین و عاملین از منافع می تواند اجزاء مشاع از کل از قبیل ربع یا ثلث و غیره باشد یا طبق قاعده ای متناسب با منافع و با توجه به میزان بهای تقویمی عوامل تولید مزارعین و فعالیت و بهای تقویمی عوامل تولید عاملین مشخص شود. قاعده مزبور در زمان عقد قرارداد باید تعریف و شرط شود.

۵- عامل باید اعمالی را که برای نوع و طرز زراعت متعارف و معمول بلد و زمان است بجا آورد.

۶- عامل در حکم امین است و ضامن مال مزارعه نمی شود مگر در صورت تفریط یا تعدی.

۷- اگر شرط شود که عامل ضامن مال مزارعه خواهد بود و یا خسارات حاصله از مزارعه متوجه مزارع نخواهد شد عقد باطل است مگر اینکه بطور لزوم شرط شده باشد که عامل از مال خود به مقدار خسارت یا تلف مجانا به مزارع تملیک کند.

۸- در صورت وجود واسط در عقد مزارعه، مسوولیت نظارت بر عملیات مزارعه برعهده واسط خواهد بود.

۹- به غیر از آنکه فوقاً مذکور شد مزارعه تابع مقررات عقد مزارعه و شرایط و توافقات طرفین است.

ماده (۲۴) در عملیات بانکداری مشارکت راستین در عقد مساقات:

۱- صاحبان درخت و امثال آن می توانند تمام یا بخشی از سرمایه و سایر عوامل تولید را تأمین کنند.

۲- عامل یا عاملین در مقابل حصه مشاع معین (همانند آنچه که در مزارعه ذکر آن رفت) از ثمره واقع می شود و ثمره اعم است از خود درخت و امثال آن، میوه، برگ گل، سرگل، پوشال، دسته، ساقه، شهد، پیاز، ریشه و غیره.

۳- در صورت وجود واسط در عقد مساقات، مسوولیت نظارت بر عملیات مساقات برعهده واسط خواهد بود.

۴- مقررات راجع به مزارعه که در ماده قبل ذکر شد در عقد مساقات نیز مرعی است.

ماده (۲۵) مغارسه عقدی است که بین صاحب یا صاحبان زمین و امثال آن با عامل یا عاملین در مقابل حصه

مشاع معین (همانند آنچه که در مزارعه ذکر شده) از ثمره غرس واقع می‌شود و ثمره اعم است از خود درخت و امثال آن، میوه، برگ گل، سرگل، پوشال، دسته، ساقه، شهد، پیاز، ریشه و غیره.

۱- در هر مورد که مغارسه باطل یا فسخ شود تمام ثمره مال مالک است و عامل مستحق اجرت المثل خواهد بود.

۲- مقررات راجع به مزارعه در مورد عقد مغارسه نیز مرعی است.

۳- در صورت وجود واسط در عقد مغارسه، مسوولیت نظارت بر عملیات مغارسه برعهده واسط خواهد بود.

فصل ۴: مجری

ماده (۲۶) به منظور حصول اطمینان از حسن اجرا و موفقیت طرح در بانکداری مشارکت راستین باید توانایی مجری از جنبه‌های مختلف فنی، مالی و اجرایی لازم، با رعایت ضوابط مقرر در این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین احراز شود.

ماده (۲۷) به منظور بهره برداری صحیح از منابع، مجری باید از تخصص، تجربه و دانش فنی مرتبط با موضوع طرح برخوردار بوده و یا توانایی جذب و بکارگیری نیروهای متخصص و مجرب مورد نیاز طرح را داشته باشد. امکانات فنی و توانایی مدیریتی مجری یا نیروهای متخصص و مجرب به کار گرفته شده از سوی وی، تجربه و مهارت حرفه‌ای، سابقه فعالیت اجرایی و مدت آن، مرتبط با موضوع طرح از ملاک‌های مهم و اساسی در احراز صلاحیت فنی مجری است.

ماده (۲۸) مجری می‌تواند حسب نوع فرآیند بانکداری مشارکت راستین شخصیتی حقیقی یا حقوقی داشته باشد. همچنین مجری، سپرده‌گذار، ارزیاب و امین می‌تواند تابعیت ایرانی یا خارجی داشته باشند.

ماده (۲۹) مجری موظف است تا در طول دوران مشارکت راستین، از هرگونه تغییر در اساسنامه شرکت بدون مجوز اداره مشارکت بانک خودداری کند.

ماده (۳۰) بانک باید توانایی مجری در تأمین سهمی از کل هزینه طرح را طبق آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین احراز کند. تعیین سهم آورده مجری، اعم از نقدی و غیرنقدی، طبق مفاد آیین‌نامه مزبور خواهد بود. لازم است عملکرد گذشته مالی مجری به صورت گزارش‌های عملکرد حسابرسی شده و مفصلاً حساب یا گواهی پرداخت مالیات شغلی مرتبط با فعالیت سال‌های گذشته به منظور احراز توانایی مالی مجری بررسی شود. همچنین مجری از لحاظ پایداری به ایفای تعهدات خود باید دارای سابقه قابل قبول بوده و فاقد دیون معوقه نزد شبکه بانکی باشد. به منظور حسن انجام کار و حصول اطمینان از برگشت منابع تخصیصی و بازده طرح، مجری باید وثایق و تضمینات کافی به بانک ارائه کند.

تبصره: خرید گواهی راستین توسط مجری آورده وی محسوب نمی‌شود و در این ارتباط تعهدی برای بانک ایجاد نمی‌کند و مجری همچنان مکلف به اجرای تعهدات خویش مطابق طرح‌نامه مصوب می‌باشد.

ماده (۳۱) به منظور حفظ منافع سپرده‌گذار و تداوم تعهدات مجری به انجام مفاد قرارداد فی مابین، بانک مکلف است حق فسخ عقد را به موجب عقد خارج لازم از مجری در قراردادهای فی مابین سلب و ساقط کند. در تمامی قراردادهای بانکداری مشارکت راستین قید مباشرت برای مجری الزامی است و اگر مجری نخواهد یا نتواند یا به هر دلیل مانند توقف، ورشکستگی، انحلال، فوت، حجر، اعسار و غیره، اجرای طرح متعذر گردد، بانک می‌تواند رأساً یا با بهره‌گیری از عامل دیگر نسبت به اجرا و اتمام عملیات اجرای طرح اقدام یا از محل وثایق و تضمینات مأخوذه نسبت به تسویه طرح و وصول مطالبات قانونی و قراردادی اقدام نماید.

ماده (۳۲) اگر بطور لزوم شرط شده باشد که مجری از مال خود به مقدار خسارت یا زیان یا تلف مجاناً به بانک تملیک کند این شرط نافذ و معتبر است. بانک منابع تملیکی موضوع این ماده را هنگام تسویه نهایی طرح به سپرده‌گذار رد می‌کند.

ماده (۳۳) به منظور حفظ منافع سپرده‌گذاران مجریان طرح‌های مشارکت راستین مکلفند تا نسبت به استفاده از پوشش بیمه در مقابل مخاطرات احتمالی اقدام کنند. نوع پوشش بیمه و هزینه، نفع و منتفع آن را آیین‌نامه

اجرایی بانکداری راستین مشخص می کند.

تبصره: برای پوشش زیان احتمالی ناشی از عملیات اجرایی طرح، مجری می تواند طرح را به میزانی که خود احتمال شکست در آن را می دهد به نفع و نام و هزینه خود بیمه کند. چنانچه واحد ارزیابی اداره مشارکت بانک این بیمه را برای طرح اجباری تشخیص دهد در صورت بیمه نکردن طرح، مجری خود متحمل خسارات احتمالی خواهد بود.

ماده (۳۴) در صورت عدم کفایت منابع تجهیز شده برای طرح، بانک می تواند به درخواست مجری و با بررسی مستندات لازم به تشخیص و تأیید واحد امین نسبت به تجهیز منابع از طریق صدور گواهی راستین جدید اقدام کند.

ماده (۳۵) اطلاعات طرح نامه ارائه شده از سوی مجری پس از بررسی و تصویب نهایی واحد ارزیابی مورد تأیید و قبول مجری بوده و به طرفیت مجری قابل استناد است. تمامی اوراق طرح نامه باید توسط مجری حسب مورد امضاء یا مهر و امضاء شود.

ماده (۳۶) مجری موظف به ارائه و افشای شفاف اطلاعات بوده و ملزم است تا تمامی عملیات خود را با استانداردهای افشای اطلاعات و حکمرانی و حسابرسی که در آیین نامه اجرایی بانکداری راستین مندرج است منطبق کرده و همچنین نحوه محاسبات و رویه تسهیم سود شرکت را با توجه به رویه های پاداش، افزایش حقوق، اضافه کار، سود انباشته و افزایش سرمایه از محل جایزه را در طرح نامه مشخص و ارائه کند. موارد این ماده از آغاز تا پایان طرح ثابت و غیر قابل تغییر است.

ماده (۳۷) چنانچه اطلاعات، اسناد، مدارک، آمارها و تحلیل های ارائه شده در طرح نامه از سوی مجری و ضمایم و مستندات آن عنوان یا مبتنی بر عملیات مجرمانه مانند جعل یا تزویر یا توسل به مانورهای متقلبانه باشد و از این بابت حقوق سپرده گذار یا بانک تضییع یا موجب ورود هرگونه خسارت شود، بانک می تواند نسبت به وصول خسارات وارده از محل تضمینات و وثایق اقدام کند و همچنین بدون انجام تشریفات قانونی از اموال و

دارایی‌های در دسترس متعلق به مجری برداشت و تهاتر کند، یا از طریق مراجع قانونی و قضایی نسبت به استیفاء حقوق خود و سپرده‌گذار از هر جهت و بابت، اقدام کند. از جمله تخلفات مجری مشمول این ماده موارد زیر است:

- ۱- کتمان مواردی از مسائل حقوقی و مالی مجری که در ارزیابی طرح‌نامه مهم و تأثیرگذار بوده است.
- ۲- پیش‌فاکتور یا پروفرم اعم از خرید یا فروش دچار فزون‌نمایی یا کم‌نمایی باشد.
- ۳- آمارهای ارائه شده دارای مستند غیرواقعی باشد.
- ۴- اقلام محاسبات برآوردی دچار بیش‌برآوردی یا کم‌برآوردی باشد.
- ۵- نوع عملیات، گردش مالی، تعداد، طول مدت، کمیت و کیفیت آنها ناصحیح اعلام شده باشد.
- ۶- در انجام محاسبات از روی عمد روش محاسبه ناصحیح بکار گرفته شده باشد.
- ۷- کتمان یا اعلام خلاف واقع میزان بدهی‌ها و تعهدات و مطالبات مجری نزد سایر اشخاص حقیقی یا حقوقی، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری.
- ۸- هرگونه جعل سند یا مستند.
- ۹- تنظیم هرگونه سند صوری یا انجام معاملات صوری به قصد فرار از دین.
- ۱۰- تنظیم هرگونه سند غیرواقعی یا انجام معامله غیرواقعی.
- ۱۱- استفاده از هرگونه سند یا مدرک غیرمعتبر.

تبصره ۵: به منظور جلوگیری از هرگونه سوءاستفاده، کلیه اشخاصی که شمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است موظفند به استعلامات بانک در ارتباط با وضعیت یا اصالت اطلاعات، اسناد، مدارک، آمارها و تحلیل‌های موضوع این ماده پاسخ داده و در صحت یا سقم آن اظهار نظر نمایند.

ماده (۳۸) مجری نمی‌تواند سرمایه موضوع قرارداد را به غیر واگذار یا خارج از مفاد قرارداد با دیگری معامله کند. همچنین مجری در طول دوره مشارکت در بانکداری مشارکت راستین یا هر کدام از زیرسیستم‌های مالی

آن حق هیچگونه تصرف اعم از نقل یا انتقال یا اختفاء یا تعویض یا هرگونه واگذاری به هر شخص اعم از حقیقی یا حقوقی و در قالب هر عقد اعم از معین یا غیرمعین در ارتباط با اموال مربوط به مشارکت و همچنین تمامی اموال در رهن بانک عیناً و منفعتاً و هرگونه حقوق متصوره نسبت به آن را، بدون اطلاع واحد امین و اذن اداره مشارکت بانک ندارد. همچنین استقراض یا اخذ تسهیلات بانکی از سایر بانکها و موسسات مالی و اعتباری و سایر منابع غیربانکی منوط به اطلاع واحد امین و اذن اداره مشارکت بانک است.

تبصره ۱: هرگونه اقدام مجری برخلاف مفاد این ماده و ماده ۷۹۳ قانون مدنی نسبت به وثایق در حکم کلاهبرداری است.

تبصره ۲: چنانچه مجری بدون تأیید واحد امین و اذن اداره مشارکت بانک، اموال موضوع مشارکت که در رهن بانک نبوده را جابجا یا تعویض کند و در نتیجه آن عملیات اجرایی طرح متوقف یا مختل و منجر به ورود زیان شود، نسبت به زیان وارده از تاریخ انتقال، ضامن و مکلف به جبران خسارت وارده است.

تبصره ۳: واحد امین اداره مشارکت بانک برای جلوگیری از بروز هرگونه تصرفات موضوع این ماده لازم است حسب مورد بر انجام بازدیدهای دوره‌ای و غیردوره‌ای نظارت لازم را داشته باشد.

تبصره ۴: بمنظور حفظ حقوق سپرده‌گذار و بانک، واحد ارزیابی یا واحد امین اداره مشارکت می‌تواند درخواست نماید تا مجری نسبت به نصب تجهیزات پایش جابجایی تجهیزات نظیر RFID^۶، دوربین مدار بسته و GPS^۷ اقدام کند.

تبصره ۵: بانک موظف است در ارتباط با قبول هرگونه ترهین قبلاً با مراجعه به سامانه ثبت وثایق موضوع فصل ۱۳: سامانه ثبت وثیقه (CRS)، این قانون یا سایر مراجع ذیصلاح از در رهن نبودن وثیقه اطمینان حاصل کند.

تبصره ۶: شهرداری‌ها موظفند پیش از صدور مجوز تخریب و نوسازی از طریق سامانه ثبت وثیقه (CRS) موضوع فصل ۱۳: سامانه ثبت وثیقه (CRS)، این قانون یا سایر مراجع ذیصلاح از عدم ترهین املاک نزد بانکها

^۶ Radio Frequency Identification (RFID)

^۷ Global Positioning System (GPS)

اطمینان حاصل نمایند. شهرداری‌ها در صورت صدور مجوز تخریب رهینه پیش از احراز عدم ترهین املاک و کسب موافقت بانک مرتهن، در جبران خسارات وارده به بانک با راهن مسئولیت تضامنی خواهند داشت.

ماده (۳۹) مجری موظف است گزارش‌های خود را در طول اجرای طرح به صورت منظم و ادواری یا حسب مورد در مقاطع خاص متناسب با دوره اجرا، حجم سرمایه گذاری و تکنولوژی بکار گرفته شده در طرح، تهیه و به واحد امین بانک ارائه کند. مقاطع زمانی گزارش‌های مجری را واحد ارزیابی یا واحد امین، وفق مفاد آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین مشخص خواهند کرد. همچنین مجری موظف است گزارش‌ها و صورت‌های مالی خود را با رعایت استانداردهای ملی حسابداری و مالی مدون و تعریف شده توسط سازمان حسابرسی، وفق قوانین و مقررات به بانک ارائه کند.

ماده (۴۰) حسابرس مجری از بین موسسات حسابرسی مورد تایید جامعه حسابسان رسمی و با موافقت بانک انتخاب شده و مجری موظف است تمهیدات لازم برای انجام مراحل مختلف حسابرسی را فراهم کند. در هر حال حق سندرسی همواره در طول اجرای طرح و تا تسویه نهایی برای بانک محفوظ خواهد بود.

ماده (۴۱) مجری در طول عملیات اجرایی طرح مجاز به فروش دارایی‌های تقویم شده شرکت نیست. نسبت بدهی و حقوق صاحبان سهام به دارایی در شرکت مجری هنگام تبدیل گواهی به سهام، نباید بیشتر از مقدار همین نسبت هنگام انعقاد قرارداد باشد. در صورت افزایش نسبت بدهی و حقوق صاحبان سهام به دارایی در مقایسه با همین نسبت هنگام انعقاد قرارداد، به میزان افزایش خالص بدهی‌ها و کیفیت دارایی‌ها، در محاسبات تسهیم مبلغ اسمی آورده مجری به همان میزان کاهش می‌یابد.

ماده (۴۲) در صورت بروز هرگونه حوادث قهری و غیرمترقبه (فورس ماژور) که به دلیل غیرقابل دفع و اجتناب ناپذیر بودن، اجرای قرارداد را متعذر کند، مجری در طول مدت تعذر در قبال بانک و سپرده‌گذاران مسئولیت نخواهد داشت و به محض رفع موانع ناشی از حوادث مزبور مکلف است نسبت به ایفای تعهدات خود اقدام کند.

فصل ۵: سپرده گذار

ماده (۴۳) به سپرده گذارانی که قصد مشارکت در اجرای طرح‌های اقتصادی مجری در قالب بانکداری مشارکت سود و زیان راستین را دارند گواهی راستین عرضه می‌شود. این گواهی‌ها برگه‌هایی با نام و یا بی نام و قابل انتقال به غیر و قابل خرید و فروش از طریق وب سایت بانک بوده و به قیمت اسمی و برای مدت انجام طرح منتشر می‌شوند. دارندگان گواهی راستین به نسبت قیمت اسمی و مدت زمان مشارکت در سود یا زیان حاصل از اجرای طرح مربوط، شریک می‌باشند. انواع گواهی‌های راستین و ویژگی آنها براساس نوع مشارکت در سیستم پایه یا زیرسیستم‌های بانکداری مشارکت راستین با توجه به نوع طرح و دارایی مورد استفاده، طبق مفاد آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین خواهد بود.

ماده (۴۴) بانک مجاز نیست تا برای عده‌ای از سپرده گذاران یا خریداران یا فروشندگان گواهی راستین امتیاز خاصی قائل شود و یا میان آنها تبعیض اعمال کند و یا حتی خود یا عده‌ای را در اولویت قرار دهد.

ماده (۴۵) مجری می‌تواند همانند سایر اشخاص حقیقی و حقوقی پس از عرضه عمومی گواهی در بازار گواهی راستین، شخصاً نسبت به سپرده گذاری یا خرید گواهی راستین صادره برای طرح خود یا دیگر طرح‌ها از بازار گواهی راستین اقدام کند.

ماده (۴۶) سپرده گذار می‌تواند پیش از موعد پایان طرح، گواهی راستین خود را به قیمت بازار به غیر واگذار یا با توافق به دیگری منتقل کند. خرید و فروش و انتقال گواهی‌ها از طریق وب سایت بانک یا شرکت‌های کارگزاری و سایر نهادهای مالی و بانکی که متصل به وب سایت بانک هستند انجام می‌شود. تمامی عملیات انتقال و خرید و فروش الزاماً باید در وب سایت بانک صادر کننده گواهی ثبت شود. تسویه حساب ادواری یا قطعی با آخرین مالک گواهی، حسب نوع محصول بانکی و نوع گواهی طبق مفاد آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین خواهد بود.

فصل ۶: ارزیابی و نظارت

ماده (۴۷) بانک موظف است به منظور حفظ منافع خریدار گواهی راستین و حصول اطمینان از طراحی، توضیحات و محاسبات و قابلیت اجراء طرح‌نامه از ابعاد مختلف اقتصادی، فنی و مالی و حسن عملکرد مجری، از خدمات معتمد داخلی یا اشخاص حقوقی و حقیقی متخصص در بانک و خارج از بانک، تحت عنوان ارزیاب و امین که دارای توانمندیهای لازم، ابزار و تجهیزات مورد نیاز اعم از سخت افزار و نرم افزار است، استفاده کند. گروه‌های ارزیابی و نظارت واحدهای ارزیابی و امین متشکل از بخش‌های فنی مهندسی و مالی و اقتصادی بوده و ارزیابی و نظارت لازم را بر مبنای نوع فعالیت، پیچیدگی آن، تکنولوژی بکار گرفته شده، میزان سرمایه‌گذاری، مدت زمان اجرا و غیره طبق آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین اعمال می‌کند.

تبصره ۱: شرح وظایف و نحوه انتخاب ارزیاب و امین تابع مفاد آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین است.

تبصره ۲: ارزیاب و امین موظف به رعایت مفاد آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین هستند.

ماده (۴۸) ارزیاب موظف است صحت و سقم طرح‌نامه را بررسی و درباره توانایی مجری و امکان اجرای طرح اظهار نظر کند. طرح‌نامه ارائه شده توسط مجری، باید از توجیه اقتصادی، فنی و مالی لازم برخوردار بوده و در صورتی توسط بانک تأمین مالی می‌شود که توسط واحد ارزیابی اداره مشارکت بانک تایید شود.

ماده (۴۹) امین موظف است در خصوص چگونگی عملیات اجرایی، مصرف وجوه توسط مجری، نگهداری حساب‌ها و صورتهای مالی طرح نظارت رسیدگی و اظهار نظر کند. تسویه حساب با مجری پس از پایان قطعی طرح و رسیدگی نهایی واحد امین ظرف مدت مقرر طبق آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین انجام می‌شود.

ماده (۵۰) به منظور تخصیص بهتر منابع و افزایش کارآمدی آن و کاهش مخاطرات مالی طرح، توانایی مجری طرح با معیارهای متعارف مالی بررسی و گروه‌بندی بر حسب شدت و ضعف ریسک عدم ایفای تعهدات مجری اقدام می‌شود. بانک مجاز است با مجریانی که از ریسک پایین‌تری در عدم ایفای تعهدات برخوردار هستند

اقدام به مشارکت کند.

ماده (۵۱) چنانچه نحوه انجام عملیات مجری در اجرای طرح منجر به عدم تطابق زمانی مراحل اجرایی طرح با طرح‌نامه اولیه شود، آثار مالی و جریمه تغییر در زمانبندی و هزینه‌های مترتب بر آن با توجه به آثار تغییر قیمت‌ها و خالص بازدهی طرح در اثر تغییر زمانبندی طبق مفاد آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین خواهد بود. میزان خسارت و جریمه از سهم درآمد مجری یا از محل تضمینات و وثایق وی اخذ می‌شود. نحوه محاسبه خسارت و جریمه تأخیر در زمانبندی طرح طبق مفاد آیین‌نامه مزبور است.

ماده (۵۲) بانک بابت ارزیابی مقدماتی و تفصیلی طرح‌نامه کارمزد دریافت می‌کند. کارمزد دریافتی بابت ارزیابی جزو هزینه‌های قابل قبول طرح خواهد بود. در صورت رد طرح پیشنهادی در مرحله ارزیابی مقدماتی، کارمزد دریافتی مسترد نمی‌شود. میزان کارمزد متعلقه، طبق آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین تعیین می‌شود. مجموع کارمزد بانک بابت ارزیابی طرح و مجری نباید از یک درصد مبلغ منابع تأمین مالی شده بیشتر شود.

ماده (۵۳) بانک به منظور تأمین هزینه‌های خدمات مدیریت سرمایه شامل هزینه‌های نظارتی، امین، مهندسی مالی، ممیزی و سایر خدمات مربوط در طول مشارکت، درصدی از منابع تخصیصی را به عنوان کارمزد متناسب با تخصیص منابع در هر مرحله از مجری دریافت می‌کند. وجوه دریافتی، جزو هزینه‌های قابل قبول طرح محسوب می‌شود. میزان کارمزد متعلقه طبق ضوابط آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین خواهد بود. مجموع کارمزد بانک بابت نظارت طرح نباید از پنج درصد مبلغ منابع تأمین مالی شده بیشتر شود.

ماده (۵۴) پس از اجرا و در صورت تحقق سود، درصدی از سود حاصل از مشارکت به نسبت میزان منابع تخصیصی به عنوان درآمد بانک از مجری اخذ می‌شود. نرخ‌های موضوع این ماده و مقررات مربوط به آن را آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین مشخص می‌کند. درآمد مذکور نباید از ده درصد سود طرح تجاوز کند.

فصل ۷: تأمین شخصی راستین (RPS)^۸

ماده (۵۵) به منظور فراهم نمودن شرایط رقابت و افزایش کارآمدی بیمه‌های اجتماعی و جلوگیری از انحصار و امتیاز ویژه برای صندوق‌های تأمین اجتماعی و بازنشستگی مستنداً به مواد ۳۱-۲۶ قانون برنامه پنجم توسعه، اجازه داده می‌شود تا اشخاص دولتی نسبت به تأسیس صندوق‌های مستمری دولتی و اشخاص خصوصی نسبت به تأسیس صندوق‌های مستمری خصوصی وفق مواد آتی و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین اقدام نمایند.

ماده (۵۶) افراد و کارگاه‌ها می‌توانند برای برخورداری از مزایای صندوق‌های مستمری موضوع این فصل از این قانون بخشی از حق بیمه سهم کارگر و کارفرما که بر اساس قوانین و مقررات حاکم بر بیمه تأمین اجتماعی به آنها تعلق می‌گیرد را به صندوق‌های مستمری موضوع تأمین شخصی راستین واریز نمایند. افراد و کارگاه‌ها به میزان مبالغ پرداختی به صندوق‌های مذکور از پرداخت حق بیمه موضوع بیمه تأمین اجتماعی معاف خواهند بود. آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب توسط وزارت رفاه و تأمین اجتماعی تهیه و به تصویب شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی می‌رسد. به منظور افزایش اشتغال لازم است در آیین‌نامه اجرایی ابزار تشویقی لازم برای کارگاه‌هایی که از پوشش‌های تأمینی تأمین شخصی راستین موضوع این فصل از این قانون برای کارگران خود استفاده می‌نمایند تخفیفاتی از قبیل معافیت از بخشی از سهم حق بیمه کارگر و کارفرما در نظر گرفته شود.

ماده (۵۷) صندوق‌های مستمری که به موجب این قانون تأسیس می‌گردند باید مطابق قوانین و مقررات حاکم به ثبت برسند.

ماده (۵۸) صندوق مستمری بر دو نوع صندوق تأمین تحت مقررات بیمه اجباری تأمین اجتماعی و با شخصیتی دولتی و صندوق بازنشستگی برای تأمین بازنشستگی اختیاری افراد و با شخصیتی اعم از دولتی یا خصوصی است که خصوصیات کلی آنها از قرار ذیل است:

⁸ Rastin Personal Security (SFS)

۱- سرمایه اسمی صندوق برابر است با مجموع مبالغ اسمی سهم‌الشرکه شرکاء اعم از موسسین و سایرین در ابتدای هر دوره مالی.

۲- مقاطع زمانی دوره مالی صندوق باید از قبل تعیین و در اساسنامه صریحاً قید شده باشد.

۳- سهم‌الشرکه هر شریک از سرمایه صندوق برابر است با نسبت مبلغ اسمی آورده وی تقسیم بر مبلغ اسمی سرمایه صندوق در ابتدای هر دوره مالی.

۴- سهم هر شریک از سود یا زیان صندوق در پایان هر دوره مالی برابر است با نسبت تعداد روزهایی که سرمایه خود را در صندوق نگهداشته ضربدر مبلغ اسمی سرمایه وی در ابتدای همان دوره تقسیم بر مجموع همین حاصلضرب برای کل شرکاء.

۵- چنانچه شریک سود یا زیان متعلقه ناشی از مشارکت در صندوق را در پایان دوره مالی دریافت ننماید، مبلغ سود یا زیان به مبلغ اسمی سرمایه وی در اول دوره مالی بعد اضافه می‌گردد.

۶- نحوه محاسبه میزان سهم‌الشرکه شرکاء مطابق حسابداری مشارکت راستین برای صندوق‌های با سرمایه متغیر طبق آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین است.

ماده (۵۹) صندوق‌های مستمری که پیش از تصویب این قانون تأسیس گردیده‌اند مکلفند حداکثر ظرف مدتی که در آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده (۵۶) این قانون تعیین خواهد شد نسبت به اصلاح و تطبیق اساسنامه و مقررات داخلی خود با این قانون اقدام نمایند.

ماده (۶۰) صندوق بازنشستگی اعم از اینکه دولتی یا خصوصی باشد در هر حال باید تحت نظارت عالی شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی فعالیت نماید. حدود و نحوه نظارت مطابق آیین‌نامه اجرایی موضوع ماده (۵۶) این قانون خواهد بود.

ماده (۶۱) صندوق‌های مستمری ضمن التزام به رعایت مقررات حاکم بر تأمین شخصی راستین مکلفند منابع و سرمایه تحویلی صندوق را در محصولات بانکداری مشارکت راستین نزد بانک مشارکت راستین سپرده‌گذاری

دریافت فطریه، زکات، کفارات و صدقات هستند می‌شود.

تبصره: افرادی که از طرف خیرین خصوصی برای تخصیص منابع واریزی خود معرفی می‌گردند قطع نظر از

اینکه در زمره افراد مندرج در این ماده باشند یا نباشند لازم‌الحمایه محسوب می‌شوند.

ماده (۶۵) تأمین حداقل معاش به صورت پرداخت یکباره یا مستمر می‌تواند در قالب بیمه‌های تکافل اجتماعی

راستین به از قبیل ذیل صورت پذیرد:

۱- بیمه مسکن: کمک به تأمین حداقل سرپناه برای افراد لازم‌الحمایه جامعه است. تعمیر مسکن نیز از

مصادیق این بیمه است.

۲- بیمه ازدواج: کمک به تأمین مالی ضروری و اولیه ازدواج افراد لازم‌الحمایه جامعه.

۳- بیمه شغل: مساعدت مالی برای اشتغال یا کسب مهارت‌های شغلی افراد بیکار لازم‌الحمایه جامعه.

۴- بیمه آموزش: مساعدت مالی برای تحصیل و کسب دانش در مقاطع مختلف تحصیلی.

۵- بیمه درمان: مساعدت مالی برای معالجه بیماران لازم‌الحمایه.

۶- بیمه پرستاری: مساعدت مالی برای مراقبت و پرستاری افراد لازم‌الحمایه نیازمند مراقبت.

۷- بیمه سوانح: پوشش‌های مالی مناسب برای جبران خسارات ناشی از حوادث برای افراد لازم‌الحمایه.

۸- بیمه خوراک: کمک مالی به تأمین خوراک افراد لازم‌الحمایه جامعه.

۹- بیمه پوشاک: کمک مالی به تأمین پوشاک افراد لازم‌الحمایه جامعه.

۱۰- بیمه دفاع از حق: مساعدت مالی برای تأمین نیاز مالی افراد لازم‌الحمایه در دفاع از حق یا استیفای حقوق

قانونی آنها.

۱۱- بیمه ایتم: مساعدت در تأمین نیازهای اولیه ایتم و صغار بدون سرپرست و حمایت از حقوق آنها.

۱۲- بیمه از کارافتادگی: کمک مالی در تأمین نیازهای اولیه امرار معاش از کارافتادگان لازم‌الحمایه جامعه.

۱۳- بیمه سرپرستی: مساعدت مالی به سرپرستان بی‌بضاعت یا کم درآمد جامعه در تأمین نفقه و نیازهای اولیه

افراد تحت تکفل و واجب النفقه آنان.

۱۴- بیمه کارگشایی: تأمین مالی افراد نیازمند که دچار استیصال یا اعسار شده‌اند.

ماده (۶۶) سازمان بهزیستی، نهادهای خیریه و سازمان‌های حمایتی نمی‌توانند نسبت به دریافت منافع یا اصل یا اصل و منافع سپرده‌گذاری در راستای عملیات تکافل اجتماعی راستین و پرداخت آن به افراد لازم‌الحمایه و خانواده‌های آنان رأساً اقدام کنند و موظفند از طریق صدور حواله و ارسال آن به بانک ترتیبات لازم را فراهم کنند.

ماده (۶۷) بانک و اشخاص خیر دولتی و عمومی غیردولتی هرکدام بطور مجزا موظفند پرداخت‌های حمایتی را به نحوی که آسیبی به حیثیت حمایت شوندگان وارد نیاید در وب‌سایت خود افشا کنند. همچنین بانکی که از زیرسیستم تکافل اجتماعی راستین استفاده می‌نماید مکلف است گزارش عملکرد خود را طبق ضوابطی که بانک مرکزی ایران مشخص می‌نماید، به آن بانک تسلیم نماید. بانک مرکزی موظف است نحوه عملکرد بانک را در ارتباط با عملیات تکافل اجتماعی راستین بررسی و در صورت اطلاع از وقوع هرگونه جرم یا تخلف، حسب مورد مراتب را به مرجع ذیصلاح قضائی یا اداری اعلام نماید.

تبصره: سازمانها و ارگانهای نظارتی اعم از سازمان بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات مکلفند بر اجرای صحیح این قانون نظارت لازم را داشته باشند.

ماده (۶۸) بانک مرکزی ایران مکلف است ظرف مدت چهار ماه از تاریخ تصویب این قانون با بهره‌گیری از نظرات مشورتی سازمان بهزیستی و سازمان اوقاف و امور خیریه آیین‌نامه اجرایی نحوه فعالیت اشخاص خیر غیرخصوصی این قانون را تدوین و به تصویب هیات وزیران برساند.

فصل ۹: گواهی راستین

ماده (۶۹) به منظور مشارکت سپرده‌گذاران در طرح‌های اقتصادی اشخاص مجری در بخش‌های مختلف

اقتصادی اعم از دولتی و خصوصی به بانکهای دولتی و خصوصی اجازه داده می‌شود نسبت به انتشار گواهی راستین به میزان سرمایه مورد نیاز طرح‌های مورد تایید اداره مشارکت بانک در چارچوب این قانون و وفق آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین اقدام کنند.

تبصره ۱: هیچ مبلغی تحت عنوان و مفهوم علی‌الحساب در طول مدت اجرای طرح به سپرده‌گذاران (دارندگان گواهی راستین) پرداخت نمی‌شود.

تبصره ۲: گواهی‌های راستین همزمان با عقد قرارداد با سپرده‌گذار در یکی از محصولات مشارکت راستین صادر می‌شود.

تبصره ۳: دریافت سپرده و صدور گواهی راستین جهت تأمین مالی مورد نیاز طرح‌های موضوع این قانون از لحاظ مبلغ سقف ندارد.

تبصره ۴: بانک برای صدور گواهی‌های راستین نیاز به اخذ مجوز از وزارت اقتصاد و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان بورس و اوراق بهادار ندارد.

ماده (۷۰) انواع گواهی‌های راستین، برگه‌های بهادار بانام یا بی‌نامی هستند که به موجب این قانون و منطبق با مفاد آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین به قیمت اسمی مشخص برای طول مدت اجرای طرح منتشر و در ازای دریافت سپرده به سپرده‌گذارانی که قصد مشارکت در اجرای طرح‌های موضوع این قانون را دارند واگذار می‌شوند. دارندگان این گواهی‌ها به نسبت قیمت اسمی و مدت زمان سرمایه‌گذاری با رعایت الزامات مربوط به هر نوع از گواهی‌ها، حسب مورد در سود و زیان حاصل از اجرای طرح مربوط یا دارایی طرح شریک و سهم خواهند بود.

ماده (۷۱) گواهی راستین به منزله مستند طلب دارنده گواهی از مجری بوده و ارزش آن پس از پایان عملیات اجرایی طرح سرمایه‌گذاری مصوب اداره مشارکت بانک بر اساس دو عامل قیمت اسمی و مدت زمان سرمایه‌گذاری محاسبه می‌شود و آثار مالی آن در طرح (اعم از تبدیل آن به سهام شرکت مجری) وفق آیین‌نامه

اجرایی بانکداری راستین خواهد بود.

تبصره ۱: ارزش محاسباتی هر گواهی راستین در پایان دوره مشارکت یا در مقطعی که پرداختی از سهم سپرده‌گذار صورت می‌گیرد مبتنی بر «سهم‌الشرکه زماندار» سپرده‌گذار است که از حاصلضرب مبلغ اسمی گواهی در مدت زمان بکارگیری منابع آن در مشارکت، نسبت به مجموع همین حاصلضرب برای تمام گواهی‌های صادره برای هر طرح خواهد بود.

تبصره ۲: عمل تسهیم سود و زیان هر گواهی با احتساب مشابه آورده مجری با سپرده سپرده‌گذاران به‌عنوان سهم مجری از طرح (با ملاحظه مبلغ و مدت زمان مشارکت آورده مجری) وفق الزامات و ویژگی‌های مقرر برای هر نوع گواهی در آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین مبنای تسهیم در مالکیت طرح، شرکت مجری یا شرکت جدیدالتأسیس یا سود و زیان آن حسب مورد قرار می‌گیرد.

تبصره ۳: بانک با در نظر گرفتن صرفه و صلاح سپرده‌گذار می‌تواند نسبت به فروش طرح قبل از پایان عملیات اجرایی و بهره‌برداری اقدام کند. این امر باید از قبل در قراردادهای بانک با سپرده‌گذار و مجری منظور و پیش‌بینی شده باشد.

ماده (۷۲) چنانچه گواهی راستین از انواع گواهی‌هایی باشد که الزاماً باید به سهام شرکت مجری تبدیل شود، ارزش دارایی شرکت مجری باید قبل از عقد قرارداد به نحوی که در آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین پیش‌بینی شده است ارزیابی و به عنوان آورده مجری در نظر گرفته شود.

تبصره ۵: بانکها موظفند هنگام پایان عملیات اجرایی و شروع دوره بهره‌برداری، در آن دسته از گواهی‌های راستین که مستلزم تبدیل گواهی به سهام شرکت مجری هستند، صاحبان گواهی‌ها را به صاحبان سهام در شرکت مجری یا شرکت جدیدالتأسیس تبدیل کنند. نحوه تبدیل گواهی به سهام باید در قراردادهای بانک با مجری و سپرده‌گذار به نحوی که در آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین پیش‌بینی شده است تصریح شود.

ماده (۷۳) برای آن دسته از گواهی‌های راستین که وفق آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین مبنی تحویل کالا

در سررسید هستند دارندة این نوع گواهی در سررسید مالک کالای موضوع گواهی است مگر اینکه در قرارداد پرداخت وجه کالا قید شده باشد.

تبصره ۵: بانک می‌تواند حسب توافق اولیه با سپرده‌گذاران و مجریان (اعم از تولیدکننده و خریدار) مبلغ فروش کالا را پس از فروش آن زیر نظر بانک در سررسید به دارندگان گواهی پرداخت کند.

ماده (۷۴) در بانکداری مشارکت راستین، دولت و مؤسسات تابعه همانند بخش خصوصی و بدون امتیاز ویژه می‌توانند به عنوان سپرده‌گذار و یا مجری در طرح‌های بانکداری مشارکت راستین مشارکت کنند. الزامات قانونی برای مشارکت دولت در این طرح‌ها اعم از درج موضوع در قانون بودجه سالیانه و سایر موارد قانونی و مجوزها همگی لازم‌الرعايه بوده و مرجع دولتی متقاضی باید قبلاً تمامی اختیارات قانونی در این ارتباط را از مراجع ذیصلاح اخذ و به اداره مشارکت بانک ارائه کند.

تبصره ۵: چنانچه طرح‌های دولتی از محل بانکداری مشارکت راستین تأمین مالی شوند و مجری دولت باشد و در طول مدت تعیین شده به اتمام نرسد و تأخیر در انجام تعهد داشته باشد، دولت ضمن تضمین پرداخت اصل منابع و منافع متعلقه از محل بودجه سال آینده سازمان یا ارگان یا وزارتخانه مربوط، پرداخت و خسارت تأخیر در انجام تعهد و همچنین خسارت تأخیر در تسویه کامل بدهی متعهد را تعهد می‌کند و تمامی وجوه مذکور را از محل حساب‌های دولتی مربوط نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به حساب بانک عامل واریز می‌کند.

ماده (۷۵) خرید و فروش و انتقال تمامی حقوق و مالکیت گواهی‌های راستین امکان‌پذیر بوده و سپرده‌گذاران می‌توانند گواهی راستین خود را بدون فسخ قرارداد مربوط معامله و حقوق خود را با ثبت عملیات معامله یا انتقال در بازار گواهی راستین بانک صلح نمایند. در این حالت رابطه حقوقی (جاعل و عامل) بین بانک و خریدار بعدی همچنان باقی خواهد ماند.

تبصره ۵: گواهی‌های راستین موضوع عملیات بانکداری مشارکت راستین و زیرسیستم‌های مالی آن و اوراق مبادله راستین، اوراق بهادار محسوب می‌شوند و وفق ماده ۲۷ قانون بازار اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ از ثبت

معاف است.

ماده (۷۶) بانک و مجری در همه طرح‌ها از جمله طرح خود، همانند دیگر سپرده‌گذاران می‌توانند در بازار گواهی راستین، رأساً گواهی راستین بخرند یا گواهی خود را بفروشند.

تبصره ۵: چنانچه بانک نسبت به خرید گواهی راستین بانک خود یا هر بانک دیگری اقدام نماید، باید جزییات خرید گواهی‌ها را در وبسایت بازار گواهی راستین خود افشا کند و چنانچه مجری نسبت به خرید گواهی طرح خود اقدام کند باید جزییات آن را در وبسایت بازار گواهی راستین بانک صادر کننده و وبسایت شرکت خود افشا کند.

فصل ۱۰: اوراق مبادله راستین (RSB)^{۱۰}

ماده (۷۷) اوراق مبادله راستین اوراق بهادار دیجیتال است که بر اساس عقد مبادله بین مبادل و متبادل منعقد می‌گردد بطوریکه بدل و مبدل و مدت آنها هر دو به یک اندازه است. متبادل ناشر اوراق بوده و به میزان ارزش اسمی آن به مبادل بدهکار است و باید در سررسید (اول/بدل) به دارنده اوراق (مبادل) پردازد. متبادل متعهد است تا به اندازه بدل و مدت آن (مدت بدل) مبدل را به همان میزان و مدت آن (مدت مبدل) (یا ترکیبی از مدت و مبلغ را اختیار کند که حاصلضرب مدت بدل در مبلغ بدل مساوی همین حاصلضرب برای مدت و مبلغ مبدل باشد)، در اختیار مبادل قرار دهد و در سررسید (دوم/مبدل) مبادل متعهد می‌شود تا مبدل را به متبادل پرداخت نماید.

تبصره ۱: در اوراق مبادله راستین مبادل و متبادل نباید در محاسبه مبلغ اسمی یا مدت بدل و مبدل از نرخ بهره استفاده کنند و الزاماً باید حاصلضرب اخیر همواره رعایت شود.

تبصره ۲: تأخیر در ایفای تعهد در سررسید برای هر یک از طرفین طرف دیگر را مجاز می‌نماید تا منابع طرف

¹⁰ Rastin Swap Bond (RSB)

مقابل را به مدتی اضافه‌تر نزد خود به عاریه نگه دارد بطوریکه حاصلضرب مبلغ بدل (/ مبدل) در مدت بدل (/ مبدل) مساوی همین حاصلضرب برای مجموع مدت مبدل (/ بدل) بعلاوه مدت تأخیر در مبلغ مبدل (/ بدل) باشد.

تبصره ۳: مدت‌های بدل و مبدل و طول دوره فترت با توافق طرفین هنگام انعقاد عقد مبادله تعیین می‌شود. پایان مدت بدل، سررسید بدل و پایان مدت مبدل، سررسید مبدل نامیده می‌شود. دوران فترت در اوراق مبادله راستین فاصله زمانی بین سررسید بدل تا آغاز مدت مبدل است.

تبصره ۴: بدل می‌تواند هم پرداخت منابع و هم دریافت منابع باشد در این صورت مبدل باید به ترتیب دریافت منابع و پرداخت منابع متناسب با آن از یک پول واحد و با رعایت شرایط این ماده باشد.

تبصره ۵: اوراق مبادله راستین می‌تواند بصورت ریالی و ارزی صادر شود. در هر حالت باید جنس بدل با جنس مبدل یکسان و از یک پول واحد باشند مگر اوراق مبادله راستین بانک مرکزی.

تبصره ۶: اوراق مبادله راستین در چهار نوع کلی اوراق مبادله راستین بانک مرکزی، اوراق مبادله راستین خزانه، اوراق مبادله راستین بانکی و اوراق مبادله راستین تجاری قابل صدور و انتشار است.

ماده (۷۸) بانک مرکزی، خزانه‌داری کل دولت، بانک‌ها و موسسات اعتباری که دارای ذخایر قانونی و احتیاطی نزد بانک مرکزی باشند طبق شرایط مصرح در این قانون و آئین‌نامه اجرایی بانکداری راستین می‌توانند مبادرت به صدور و انتشار اوراق مبادله راستین نمایند.

ماده (۷۹) اشخاص حقوقی نظیر شهرداری‌ها، شرکت‌ها و موسسات خصوصی، سازمان‌ها و نهادهای عمومی اعم از دولتی و غیردولتی و موسسات غیردولتی و نظایر آن و همچنین اشخاص حقیقی می‌توانند از طریق بانک عامل اقدام به صدور، انتشار و فروش اوراق مبادله راستین تجاری نمایند.

تبصره ۱: بانک عامل می‌تواند با اخذ کارمزد بالمناصفه از طرفین نسبت به اجرای مفاد این ماده اقدام نماید. سقف مبلغ کارمزد را بانک مرکزی مشخص می‌نماید.

تبصره ۲: دارنده اوراق مبادله راستین در سررسید بدل از حق دریافت مبدل (امتیاز مبدل) برخوردار می‌شود و می‌تواند در بازار گواهی راستین این حق را در هر زمان (قبل یا بعد سررسید) به دیگری منتقل کند یا بفروشد.

تبصره ۳: خریداران و دارندگان اوراق مبادله راستین حق مداخله در امور صادرکننده اوراق را ندارند.

ماده (۸۰) اوراق مبادله راستین به شرح ذیل قابلیت صدور، خرید و فروش و انتقال دارند:

۱- اوراق مبادله راستین بانک مرکزی که توسط بانک مرکزی منتشر می‌شود قابل عرضه به دولت و بانکها و موسسات اعتباری تحت نظارت بانک مرکزی که دارای ذخایر قانونی و احتیاطی نزد آن بانک می‌باشند، است.

۲- اوراق مبادله راستین خزانه توسط خزانه‌داری کل دولت منتشر و قابل عرضه به بانک مرکزی است.

۳- اوراق مبادله راستین بانکی توسط بانکهای تجاری و تخصصی و توسعه‌ای و مؤسسات اعتباری که تحت نظارت بانک مرکزی بوده و دارای ذخایر قانونی و احتیاطی نزد آن بانک می‌باشند، انتشار می‌یابد. خریداران این اوراق سایر بانکها و مؤسسات اعتباری و یا بانک مرکزی و خزانه‌داری کل می‌باشند.

۴- اوراق مبادله راستین تجاری که توسط بانک عامل و به درخواست اشخاص حقیقی و حقوقی مندرج در ماده (۷۹) این قانون منتشر می‌شوند قابلیت عرضه به عموم را دارد. بانکها و مؤسسات اعتباری می‌توانند در مقام درخواست کننده نسبت به صدور و انتشار اوراق مبادله راستین عام برای عرضه به عموم اقدام نمایند.

ماده (۸۱) صدور اوراق مبادله راستین و خرید و فروش و معامله آن، عمل تجاری محسوب نمی‌شود.

ماده (۸۲) اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع ماده (۷۹) در صورتی می‌توانند از بانک عامل تقاضای صدور اوراق مبادله راستین نمایند که پس از بررسی‌های بانک وفق مفاد آئین‌نامه اجرایی بانکداری راستین، صلاحیت انجام معامله را داشته و مالیات سالهای قبل را تماماً پرداخت نموده باشند.

تبصره ۵: چنانچه وفق مفاد ماده (۷۹) این قانون بانک عامل اقدام به انتشار اوراق مبادله تجاری راستین برای اشخاص حقیقی یا حقوقی نماید، ملزم است تا نسبت به اخذ وثایق و تضمینات کافی حسن اجرای تعهدات

اطراف قراردادهای اوراق مبادله صادره را فراهم نماید.

ماده (۸۳) اشخاص مذکور در ماده (۷۸) موظفند نسبت به ایجاد بازار اولیه و ثانویه خرید و فروش و انتقال اوراق مبادله راستین مبتنی بر وب، در وبسایت اینترنتی خود اقدام نمایند. ویژگی‌های فنی و مالی این بازار مطابق با بازار گواهی راستین به شرح آئین‌نامه اجرایی بانکداری راستین و سامانه تسویه اوراق بدون کاغذ غیرربوی (NSSSS) می‌باشد.

تبصره ۱: قیمت اوراق مبادله راستین در بازار ثانویه بر اساس قیمت رقابتی و بازار است.

تبصره ۲: بانک مرکزی مکلف است تا از طریق سامانه تسویه اوراق بدون کاغذ غیرربوی (NSSSS) بر کلیه عملیات بازارهای اولیه و ثانویه بازار معاملات اوراق مبادله راستین نظارت داشته باشد.

ماده (۸۴) بانک مرکزی جهت اجرای سیاست‌های پولی و عملیات بازار باز می‌تواند از طریق خرید و فروش اوراق مبادله راستین اقدام نماید.

ماده (۸۵) دولت مکلف است ترتیبات لازم برای مدیریت مالی منابع خود را به نحوی اتخاذ نماید تا کسری بودجه خود را از طریق انتشار اوراق مبادله راستین خزانه تامین کند.

ماده (۸۶) بانک‌ها و موسسات اعتباری موضوع این قانون می‌توانند برای مدیریت منابع مالی خود اقدام به خرید و فروش اوراق مبادله راستین نمایند.

ماده (۸۷) بانک می‌تواند خود در مقام مبادل یا متبادل مبادرت به انعقاد عقد مبادله نماید.

ماده (۸۸) اوراق مبادله راستین می‌تواند به عنوان وثیقه یا تضمین مورد استفاده قرار گیرد.

ماده (۸۹) اشخاص متقاضی انتشار اوراق مبادله راستین از بانک متعهد می‌شوند که در سررسید بدل مبلغ دریافتی را مسترد و مبلغ مبدل را برای مدت مقرر در ماده (۷۷) این قانون در اختیار بانک قرار دهند. در صورت عدم ایفای تعهد، بانک می‌تواند در سررسید اول از طریق تضمینات و وثائق مأخوذه نسبت به وصول مبلغ بدل بعلاوه مبدل اقدام و پس از مدت مبدل مبلغ مبدل را به متبادل بازگرداند.

فصل ۱۱: سپرده مبادله راستین (RSD)^{۱۱}

ماده (۹۰) سپرده مبادله راستین حسابی بانکی است که بر اساس عقد مبادله بین مبادل و متبادل منعقد می‌گردد بطوریکه بدل و مبدل و مدت آنها هر دو به یک اندازه است. متبادل بانک بوده و به میزان ارزش اسمی آن به مبادل که سپرده‌گذار است بدهکار است و باید در سررسید (اول/بدل) به مبادل پردازد. بانک متعهد است تا به اندازه بدل و مدت آن (مدت بدل) مبدل را به همان میزان و مدت آن (مدت مبدل) (یا ترکیبی از مدت و مبلغ را اختیار کند که حاصلضرب مدت بدل در مبلغ بدل مساوی همین حاصلضرب برای مدت و مبلغ مبدل باشد)، در اختیار سپرده‌گذار قرار دهد و در سررسید (دوم/مبدل) سپرده‌گذار متعهد می‌شود تا مبدل را به بانک پرداخت نماید.

تبصره ۱: در سپرده مبادله راستین مبادل و متبادل نباید در محاسبه مبلغ اسمی یا مدت بدل و مبدل از نرخ بهره استفاده کنند و الزاماً باید حاصلضرب اخیر همواره رعایت شود.

تبصره ۲: پایان مدت بدل، سررسید بدل و پایان مدت مبدل، سررسید مبدل نامیده می‌شود. دوران فترت در سپرده مبادله راستین فاصله زمانی بین سررسید بدل تا آغاز مدت مبدل است.

تبصره ۳: سپرده مبادله راستین می‌تواند بصورت ریالی و ارزی صادر شود. در هر حالت باید جنس بدل با جنس مبدل یکسان و از یک پول واحد باشند.

ماده (۹۱) بانک‌ها و موسسات اعتباری که دارای ذخایر قانونی و احتیاطی نزد بانک مرکزی باشند طبق شرایط مصرح در این قانون و آئین‌نامه اجرایی بانکداری راستین می‌توانند مبادرت به افتتاح سپرده مبادله راستین نمایند.

ماده (۹۲) در صورت تأخیر در ایفای تعهد در سررسید (دوم/مبدل) متبادل می‌تواند پس از وصول مبدل، آن را به مدتی نزد خود به عاریه نگه دارد بطوریکه حاصلضرب مجموع مدت بدل بعلاوه مدت تأخیر در مبلغ بدل مساوی همین حاصلضرب برای مجموع مدت مبدل در مبلغ مبدل باشد.

¹¹ Rastin Swap Deposit (RSD)

فصل ۱۲: کارت مبادله راستین (RSC)^{۱۲}

ماده (۹۳) کارت مبادله راستین یک کارت بانکی است که بر اساس عقد مبادله بین مبادل و متبادل منعقد می‌گردد بطوریکه بدل و مبدل و مدت آنها هر دو به یک اندازه است. مبادل صادرکننده کارت بوده و به میزان ارزش اسمی آن از متبادل طلبکار است و متبادل باید در سررسید (اول/بدل) به صادرکننده کارت (مبادل) پردازد. متبادل متعهد است تا به اندازه بدل و مدت آن (مدت بدل) مبدل را به همان میزان و مدت آن (مدت مبدل) (یا ترکیبی از مدت و مبلغ را اختیار کند که حاصلضرب مدت بدل در مبلغ بدل مساوی همین حاصلضرب برای مدت و مبلغ مبدل باشد)، در اختیار مبادل قرار دهد و در سررسید (دوم/مبدل) متبادل متعهد می‌شود تا مبدل را به مبادل پرداخت نماید.

تبصره ۱: در کارت مبادله راستین مبادل و متبادل نباید در محاسبه مبلغ اسمی یا مدت بدل و مبدل از نرخ بهره استفاده کنند و الزاماً باید حاصلضرب اخیر همواره رعایت شود.

تبصره ۲: مدت‌های بدل و مبدل و طول دوره فترت با توافق طرفین هنگام انعقاد عقد مبادله تعیین می‌شود. پایان مدت بدل، سررسید بدل و پایان مدت مبدل، سررسید مبدل نامیده می‌شود. دوران فترت در سپرده مبادله راستین فاصله زمانی بین سررسید بدل تا آغاز مدت مبدل است.

تبصره ۳: کارت مبادله راستین می‌تواند بصورت ریالی و ارزی بطوریکه جنس بدل با جنس مبدل یکسان و از یک پول واحد باشند صادر شود.

تبصره ۴: چنانچه کارت مبادله راستین ارزی برای یک ارز در دوره اول و بازپرداخت آن به ارز دیگر در دوره دوم صادر شود مبادل و متبادل متعهدند که در سررسید اول نرخ تبدیل ارز برای میزان ارز دیگر در دوره دوم را مناط عمل در تسعیر نرخ ارز قرار دهند.

ماده (۹۴) صادرکننده کارت مبادله راستین می‌تواند از خریدار کارت کارمزد دریافت نماید. میزان کارمزد را

¹² Rastin Swap Card (RSC)

بانک مرکزی تعیین می‌نماید.

ماده (۹۵) بانک‌ها و موسسات اعتباری که دارای ذخایر قانونی و احتیاطی نزد بانک مرکزی باشند طبق شرایط مصرح در این قانون و آئین‌نامه اجرایی بانکداری راستین می‌توانند مبادرت به صدور کارت مبادله راستین نمایند.

ماده (۹۶) در صورت تأخیر در ایفای تعهد در سررسید (اول/ بدل) مبادل می‌تواند پس از وصول بدل، مبدل را به مدتی نزد خود به عاریه نگه دارد بطوریکه حاصلضرب مدت بدل در مبلغ بدل مساوی همین حاصلضرب برای مجموع مدت مبدل بعلاوه مدت تأخیر در مبلغ مبدل باشد.

فصل ۱۳: سامانه بازار گواهی راستین (RCM)^{۱۳}

ماده (۹۷) بانک مکلف است نسبت به ایجاد سامانه بازار گواهی راستین (RCM) با مشخصات و قابلیت‌های متنوع، طبق مفاد آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین اقدام کند.

ماده (۹۸) غیرربوی بودن ابزار تأمین مالی وفق ماده (۲) این قانون، شرط لازم برای ورود و خرید و فروش و انتقال اوراق بهادار به این سامانه است.

تبصره: انواع گواهی‌های راستین که مطابق این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین صادر می‌شوند و همچنین اوراق مبادله راستین در این سامانه قابل خرید و فروش و انتقال هستند.

ماده (۹۹) بانک تحت سامانه «بازار گواهی راستین (RCM)» موظف است تا پورتال ثبت اطلاعات طرح‌ها و مجریان بانکداری مشارکت راستین را طراحی و فعال کند.

ماده (۱۰۰) بانک موظف است نسبت به ثبت اطلاعات طرح‌های تأمین مالی شده در بانکداری مشارکت راستین و مجریان آنها در پورتال بازار گواهی راستین (RCM) همگام با پرداخت وجوه به مجریان اقدام و

¹³ Rastin Certificate Market (RCM)

اطلاعات آنها را بصورت رایگان از طریق همان پورتال در دسترس عموم قرار دهد.

ماده (۱۰۱) بانک موظف است صورت گواهی‌های راستین منتشره خود را در «بازار گواهی راستین (RCM)» ثبت کند. سیستم مزبور باید توانایی بهنگام شدن اطلاعات گواهی‌ها را بصورت آنلاین در معامله، تسویه، افزایش سرمایه یا هرگونه عملیات انتقال و خرید و فروش گواهی‌های راستین و اوراق مبادله راستین در پایگاه داده‌های خود داشته باشد.

فصل ۱۴: سامانه بازرسی و پایش عملیات (OCM)^{۱۴}

ماده (۱۰۲) سامانه بازرسی و پایش عملیات (OCM) سیستم کامپیوتری مبتنی بر وب است که امکان بازرسی و کنترل فعالیت‌های مختلف پرسنل بانک را بصورت آنلاین فراهم می‌کند.

ماده (۱۰۳) بانک مکلف است نسبت به ایجاد سامانه بازرسی و پایش عملیات (OCM) با مشخصات و قابلیت‌های آنلاین زیر اقدام کند:

۱- بازرسی تمامی عملیات براساس دستورالعمل‌های اجرایی منطبق با این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین.

۲- پایش تمامی عملیات واحدها، مشتریان و کارکنان واحدهای مختلف ادارات و شعب بانک بصورت آنلاین و نامحسوس.

۳- کشف عملیات نامأنوس.

۴- کشف عدم تطابق حساب‌ها.

۵- کشف عدم تطابق اسناد با حساب‌ها.

۶- کشف اختلاس، تبانی و تقلب و غیره^{۱۵}.

¹⁴ Operation Control and Monitor (OCM)

¹⁵ Fraud Detection

۷- دارا بودن سطوح مختلف دسترسی.

۸- روتین‌های گزارشگیری.

۹- تحلیل داده‌ها و داده کاوی^{۱۶}.

۱۰- سیستم‌های شناسایی و پیگیری حملات سایبری به سیستم.

۱۱- برقراری سیستم کنترل داخلی.

فصل ۱۵: سامانه ثبت وثیقه (CRS)^{۱۷}

ماده (۱۰۴) سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است حداکثر ظرف مدت ۸ ماه پس از تصویب این قانون نسبت به ایجاد «سامانه ثبت وثیقه (CRS)» برای وثایق منقول و غیرمنقول بصورت یکپارچه اقدام و مراتب را جهت اجرا به تمام دفاتر اسناد رسمی ابلاغ کند.

ماده (۱۰۵) بانک‌ها، دفاتر اسناد رسمی و سایر مراجع ذیصلاح به تشخیص سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظفند هنگام ترهین و مراجع قضائی هنگام بازداشت اموال اعم از منقول یا غیرمنقول، اطلاعات مرهونه یا مال بازداشتی را در «سامانه ثبت وثیقه (CRS)» ثبت نمایند.

ماده (۱۰۶) «سامانه ثبت وثیقه» بصورت یکپارچه بوده و با تطبیق اطلاعات ارائه شده مال مورد نظر برای رهن برای جلوگیری از رهن مجدد یا رهن مال بازداشت شده، مرهونه را براساس یک شناسه منحصر بفرد در پایگاه داده‌های سامانه ثبت می‌کند.

ماده (۱۰۷) سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است امکاناتی فراهم آورد که بانک‌ها و سایر نهادها و سازمان‌ها و اشخاص حقیقی و حقوقی بتوانند از وضعیت ترهین دارایی‌های منقول و غیرمنقول و گواهی‌های ضمانت ثبت شده در «سامانه ثبت وثیقه (CRS)» بصورت آنلاین استعلام کنند.

¹⁶ Data Mining

¹⁷ Collateral Registration System (CRS)

ماده (۱۰۸) سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلف است در راستای ایجاد فضای سالم برای انجام مزایده‌های وثائق موضوع فصل ۲۰: اجرای مفاد اسناد لازم الاجرا در این قانون، اقدام به تأسیس وبسایت تخصصی مزایده اموال بصورت یکپارچه و با قابلیت پایگاه‌های داده رابطه‌ای^{۱۸} و با امکانات انجام مزایده بنماید. این پایگاه داده باید بطور پویا متصل به سامانه ثبت وثائق (CRS) باشد.

فصل ۱۶: تبدیل دارائی به گواهی ضمانت (MSS)^{۱۹}

ماده (۱۰۹) بانک‌ها می‌توانند با تقویم ارزش دارایی اشخاص اقدام به صدور گواهی ضمانت در قطعات مختلف برای مدت مشخص به نام مالک دارایی بنمایند.

ماده (۱۱۰) مالک گواهی ضمانت می‌تواند گواهی خود را به عنوان وثیقه یا ضمانت به بانک‌ها و یا سایر نهادها یا اشخاص حقیقی یا حقوقی (پذیرنده گواهی ضمانت) اصالتاً یا نیابتاً ارائه کند.

ماده (۱۱۱) اخذ گواهی ضمانت به‌عنوان تضمین تعهدات مالک آن می‌تواند طبق قراردادهای عادی یا رسمی انجام پذیرد.

ماده (۱۱۲) بانک صادرکننده پس از ضبط گواهی ضمانت می‌تواند با استفاده از پروتکل برداشت بین بانکی موضوع فصل ۱۵: پروتکل برداشت بین بانکی (IWP) این قانون یا از محل وثیقه، مطالبات خود را از حساب‌های مالک گواهی ضمانت در سیستم بانکی برداشت نماید.

ماده (۱۱۳) چنانچه بانک صادرکننده گواهی ضمانت ورشکست شود ذینفع گواهی ضمانت داخل در غرما نخواهد بود و مدیر تصفیه مکلف است از محل وثیقه ترهینی بانک، مبلغ اسمی گواهی ضمانت را به ذینفع پردازد.

¹⁸ Relational Database Management System

¹⁹ Mortgage Securitization System (MMS)

فصل ۱۷: پروتکل برداشت بین بانکی (IWP)

ماده (۱۱۴) پروتکل برداشت بین بانکی (IWP)^{۲۰} توافقنامه‌ای بین بانکی و زیر نظر بانک مرکزی است که به بانک اجازه می‌دهد تا مطالبات خود بابت قراردادهای لازم الاجرا یا اسناد تجاری و مطالبات مشتریان بابت اسناد تجاری (چک، سفته و برات) را پس از تهی‌سازی حساب محال علیه و دیگر حسابهای مدیون نزد خود و سپس نزد بانک‌های دیگر، و پس از آن از حساب‌های ضامین وی نزد بانک محال علیه از سایر حساب‌های وی نزد خود و سپس نزد بانک‌های دیگر بصورت آنلاین برداشت کند.

تبصره ۱: وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های دولتی که درآمد و مخارج آنها در بودجه عمومی دولت منظور می‌گردد و دارای ردیف بودجه‌ای هستند مشمول برداشت از حساب مدیون توسط بانک‌ها از طریق پروتکل برداشت بین بانکی نیستند.

تبصره ۲: شرکت‌های دولتی و سایر سازمان‌ها و موسسات وابسته به دولت و نهادهای عمومی غیردولتی که از بودجه عمومی استفاده نمی‌کنند، از جمله شهرداری‌ها، سازمان‌های بیمه و خدمات درمانی، و صندوق‌های بازنشستگی و تأمین اجتماعی، و بنیادها و ارگان‌های انقلابی و مزارات و بقاع متبرکه مشمول این پروتکل می‌شوند.

ماده (۱۱۵) بانک مرکزی مکلف است ظرف ۳ ماه پس از تصویب این قانون بسترهای قانونی و الکترونیکی لازم و زمینه و تمهیدات الزام‌آور برای اجرایی شدن موضوع این پروتکل در سطح تمامی بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری کشور را فراهم آورد.

تبصره ۱: نرم افزار «پروتکل برداشت بین بانکی» باید این قابلیت را داشته باشد که در صورت درخواست ذینفع، به صورت خودکار به محض واریز وجهی به حساب‌های مدیون، در همان لحظه آن را به حساب طلبکار واریز و اطلاعات آن را در پایگاه داده نزد بانک مرکزی بهنگام نماید.

²⁰ Interbank Withdrawal Protocol (IWP)

تبصره ۲: لازم است به هریک از مشتریان بانک‌ها شناسه بانکی منحصر بفرد نزد سیستم بانکی تخصیص داده شود. بانک مرکزی حداکثر ظرف مدت فوق‌الذکر نحوه اجرای آن اعم از تعیین محل درج شناسه مزبور در متن سند را تدوین و ابلاغ خواهد کرد.

تبصره ۳: اسناد تجاری اعم از چک، سفته و برات باید دارای شماره سریال منحصر بفرد و اختصاصی باشند. چگونگی عملیاتی نمودن آن با وزارت امور اقتصادی و دارایی و حداکثر ظرف مدت حداکثر ظرف مدت فوق‌الذکر است.

تبصره ۴: درج شناسه بانکی صادرکننده هنگام صدور و ضامن و ظهرنویس هنگام پشت‌نویسی چک، سفته و برات الزامی است. چگونگی اجرای این تمهید را وزارت امور اقتصادی و دارایی با هماهنگی بانک مرکزی حداکثر ظرف مدت فوق‌الذکر تعیین و ابلاغ می‌کند.

ماده (۱۱۶) وزارت امور اقتصادی و دارایی با هماهنگی بانک مرکزی مکلف است تا ظرف ۴ ماه پس از تصویب این قانون، آیین‌نامه اجرایی باب چهارم قانون تجارت در رابطه با برات، فته طلب و چک را با توجه به مفاد این فصل تدوین و به تصویب مراجع ذیصلاح برساند. آیین‌نامه مذکور باید ضمن کاهش حق تمبر برای سفته یا برات در رابطه با کلیه قراردادهای بانکداری مشارکت راستین، مراحل واخواست و وصول مطالبات برات، سفته و چک را تسهیل و امکان وصول طلب دارنده آنها را از متعهد یا پشت‌نویسان از طریق پروتکل برداشت بین بانکی (IWP) فراهم سازد.

ماده (۱۱۷) بانک‌ها بر اساس پروتکل برداشت بین بانکی باید ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون شرایط لازم برای وصول مطالبات سررسید شده، معوق، مشکوک الوصول و سوخت شده خود و مطالبات مشتریان خود را که از تسهیلات، چک، سفته یا برات ایجاد شده و اسناد آنها به طریق قبل از اجرا شدن این سیستم بصورت غیریکپارچه نگهداری می‌شود، با استفاده از این پروتکل فراهم کنند.

فصل ۱۸: سامانه تسویه اوراق بدون کاغذ غیرربوی (NSSSS)^{۲۱}

ماده (۱۱۸) بانک مرکزی مکلف است نسبت به ایجاد سامانه یکپارچه تسویه اوراق بدون کاغذ غیرربوی (NSSSS) با مشخصات و قابلیت‌های متنوع، به شرح آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین اقدام و پورتال ثبت اطلاعات طرح‌ها و مجریان بانکداری مشارکت راستین را طراحی و فعال کند.

ماده (۱۱۹) عدم مغایرت با شرع شرط لازم برای ورود اوراق بهادار و ابزار تأمین مالی به این سامانه است.

ماده (۱۲۰) بانک‌ها موظفند سامانه بازار گواهی راستین (RCM) خود را مطابق با استانداردهای بانک مرکزی به نحوی طراحی و اجرا کنند که بتواند به صورت آنلاین اطلاعات طرح‌های تأمین مالی شده از طریق بانکداری مشارکت راستین و مجریان و گواهی‌های راستین صادره آنها در پایگاه داده‌های «سامانه یکپارچه تسویه اوراق بدون کاغذ غیرربوی (NSSSS)» بروزرسانی شود. سیستم مزبور باید توانایی بهنگام کردن اطلاعات گواهی‌ها و اوراق معامله شده در سامانه بانک‌ها را بصورت آنلاین برای هر معامله، تسویه، افزایش سرمایه یا هرگونه عملیات انتقال و خرید و فروش گواهی‌ها و اوراق مبادله راستین و سایر امور مربوطه داشته باشد و در پایگاه داده‌های خود ثبت و بهنگام کند.

فصل ۱۹: اصلاح الگوی مصرف

ماده (۱۲۱) به منظور اصلاح الگوی مصرف منابع و تولید محصول و سرمایه‌گذاری در جهت منع اسراف و تبذیر و جلوگیری از اتلاف منابع که تبعات زیانبار اقتصادی و اجتماعی آن بیش از ربا است و همچنین افزایش بهره‌وری، بانک‌ها مکلف به رعایت مفاد این فصل هستند.

ماده (۱۲۲) بانک‌ها باید در جهت کاهش هزینه‌های عملیاتی و تسهیل ارائه خدمات بانکی به مشتریان خود اقدامات ذیل را به عمل آورند:

²¹ Non-Usury Scripless Security Settlement System (NSSSS)

۱- سیستم‌های عملیاتی خود را مکانیزه کنند.

۲- جهت تقلیل هزینه عملیات و کاهش ریسک عملیاتی با مهندسی مجدد فرآیندهای عملیاتی خود را اقتصادی، امن و اصلاح کنند.

۳- کاهش تدریجی شعب فیزیکی و خرید خدمات متقابل بانکها از یکدیگر برای انجام امور بانکی مشتریان و جلوگیری از تعدد و تراکم بی‌رویه شعب.

۴- با ایجاد زمینه مناسب برای فعالیت‌های خدماتی مالی، پرسنل مازاد خود را در راستای این قانون، با آموزش‌های لازم به بخش‌های خدمات بانکی مکمل از قبیل مشاغلی چون ارزیاب، ناظر (امین)، واسط، کارگزار، مشاور سرمایه‌گذاری، ارزشیاب، بازارگردان، ناشر، معامله‌گر، سبدگردان، شرکت تأمین سرمایه، صندوق سرمایه‌گذاری، موسسه رتبه‌بندی، موسسه پردازش اطلاعات مالی، موسسه اعتبارسنجی، موسسه خدمات IT مالی و غیره منتقل کنند.

تبصره: بانک مرکزی مکلف است ظرف چهار ماه از تصویب این قانون، آیین‌نامه اجرایی این ماده را تدوین و به بانک‌ها ابلاغ نماید.

ماده (۱۲۳) بانک‌ها مکلفند منابع مالی در اختیار خود را به طرح‌هایی اختصاص دهند که موارد زیر در آنها بررسی و راه حل عملیاتی آن در طرح در نظر گرفته شده باشد:

۱- منجر به کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری، تولید، توزیع و مصرف شود.

۲- منجر به افزایش بهره‌وری شود.

۳- خطوط تولید سبب ایجاد حداقل ضایعات و فرآورده‌های معیوب یا پایین‌تر از استاندارد گردد.

۴- کیفیت محصولات تولیدی طرح در سطحی باشد که دچار حداقل تباهی، دورریزی یا زبالگی شود.

۵- عمر بازدهی مفید سرمایه‌گذاری طولانی باشد.

۶- عمر محصولات بادوام و نیمه‌بادوام طولانی باشد.

- ۷- عمر ساختمان‌ها، سازه‌ها، تأسیسات و ماشین‌آلات طولانی باشد.
- ۸- استانداردهای راه‌سازی و حمل و نقل به نحوی تأمین شود تا توان حمل بار و تردد بیشتر فراهم و عمر راه‌ها، تأسیسات و مستحقات آنها طولانی شود.
- ۹- ملاحظات مصرف بهینه انرژی و سوخت در ساختمان، تأسیسات، ماشین‌آلات و محصولات رعایت شده باشد.
- ۱۰- از فرسایش خاک کشاورزی جلوگیری کند.
- ۱۱- مرگ و میر را کاهش دهد و سبب افزایش طول عمر انسان شود.
- ۱۲- سبب تولید پاک و کاهش آلودگی‌های زیست محیطی گردد.
- ۱۳- رعایت ملاحظات تولید و مصرف پایدار را بنماید.
- ۱۴- رعایت حلقه‌های اکولوژیک تولید صنعتی را بنماید.
- ۱۵- از بهره‌برداری ناصحیح معادن جلوگیری کند.
- ۱۶- نحوه ارتقاء سرمایه‌گذاری بررسی و امکان آن در طراحی منظور شده باشد.
- ۱۷- تمهیدات و تدابیر لازم برای مقابله با حوادث طبیعی در مرحله طراحی پیش‌بینی و اتخاذ شود.
- ۱۸- از اتلاف منابع در اثر ترکیب نابهینه عوامل تولید جلوگیری کند.
- ۱۹- تمهیدات و تدابیر لازم برای حفظ سرمایه‌گذاری و حفاظت محصول از هرگونه افساد سریع یا تدریجی ناشی از عوامل محیطی از قبیل دما، حوادث طبیعی و عوارض جوی و مواردی نظیر زنگ زدگی و خوردگی به دلیل رطوبت یا اسیدیته آب و هوا پیش‌بینی و اعمال شود.
- ۲۰- از استانداردهای نرم‌افزاری و سخت‌افزاری یکسان اتصال ماشین‌ها، سیستم‌ها، قطعات و دستگاه‌های مکانیکی، الکترومکانیکی، الکتریکی و الکترونیکی در دستگاه‌های مختلف استفاده شود.
- تبصره ۱:** وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است با همکاری وزارت راه و شهرسازی، وزارت جهاد

کشاورزی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت نیرو، سازمان حفاظت از محیط زیست، سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی، سازمان بهینه‌سازی انرژی و شهرداری ظرف مدت ۴ ماه از تصویب این قانون، آیین‌نامه اجرایی این ماده را تدوین و پس از تصویب مراجع ذیصلاح از طریق دستگاه‌های اجرایی به واحدهای تابعه و از طریق بانک مرکزی به بانک‌ها ابلاغ کند.

تبصره ۲: وزارت علوم تحقیقات و فناوری مکلف است سرفصل امور آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی را با توجه به مفاد این ماده اصلاح و حداکثر ظرف مدت ۷ ماه پس از تصویب این قانون به دانشگاه‌ها و موسسات تابعه ابلاغ نماید.

تبصره ۳: در راستای اجرای صحیح مفاد این ماده، تمامی دستگاه‌های مرتبط مکلفند ضمن رعایت مفاد این ماده و آیین‌نامه اجرایی آن همکاری لازم با بانکها را از قبیل صدور مجوز، در اختیار قراردادن کارشناس، اظهار نظر فنی، ارائه اطلاعات فنی و غیره با رعایت فوریت زمانی مناسب اعمال نمایند.

فصل ۲۰: احیای اراضی موات

ماده (۱۲۴) بانک‌ها می‌تواند طرح‌هایی را که به منظور احیای اراضی موات ارائه می‌گردد، با رعایت قوانین مربوط تأمین مالی کند.

ماده (۱۲۵) دولت می‌تواند در اجرای ماده (۱۱۷) این قانون اراضی موات را که سند مالکیت رسمی آن به نام دولت جمهوری اسلامی ایران ثبت و صادر گردیده و به منظور احیاء در اختیار متقاضیان قرار می‌گیرد، در صورتی که متقاضی (مجری) طرح مورد نظر را به مرحله بهره‌برداری برساند، با رعایت موازین قانونی به نام مجری و یا در صورتی که در رهن بانک قرار گرفته باشد و یا براساس قرارداد فی‌مابین حق جانشینی برای بانک متصور باشد، به نام بانک یا شخص مورد نظر بانک به جانشینی منتقل نماید.

ماده (۱۲۶) در راستای ایجاد اشتغال و توسعه بخش‌های کشاورزی، صنعت، معدن، مسکن و گردشگری و

آبادانی و عمران مناطق مختلف، دستگاه‌های دولتی متولی املاک موضوع ماده (۱۱۸) این قانون مکلفند از متقاضیان واجد شرایط موصوف حمایت کنند.

تبصره ۵: آیین‌نامه اجرایی این فصل حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط وزارت جهاد کشاورزی تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

فصل ۲۱: شفافیت، افشا و حکمرانی

ماده (۱۲۷) بانک‌ها برای اجرای بانکداری راستین باید، ضمن رعایت مفاد این قانون و آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین و مقررات نظارتی بانک مرکزی و سازمان بورس اوراق بهادار، مقررات و مصوبات این دو نهاد را در ارتباط با شفافیت مالی، شفافیت اطلاعات، افشای اطلاعات و حکمرانی رعایت کنند.

ماده (۱۲۸) به منظور حصول اطمینان از رعایت مقررات قانونی و مصوبات بانک مرکزی و جلوگیری از اشکال مختلف فساد اعم از تخلف و تقلب در ارتباط با گزارشگری مالی، بانک مکلف به شفاف‌سازی اطلاعات مالی خود می‌باشد.

تبصره ۵: موارد و مصادیق تقلب را آیین‌نامه اجرایی بانکداری راستین تعیین می‌کند.

ماده (۱۲۹) به منظور شفاف کردن عملیات بانکی، بانک‌ها موظفند نسبت به افشای اطلاعات مالی و سایر اطلاعات مهم خود اقدام و آن‌ها را از طریق وب‌سایت بانک و سایر رسانه‌های جمعی در دسترس عموم قرار دهند.

ماده (۱۳۰) به منظور کنترل و اثرگذاری بر مدیریت بانک جهت قانونمندی و رعایت ضوابط و مقررات، پاسخگویی، شفافیت، عدالت، راستی و حفظ حقوق ذینفعان و اطراف قراردادهای منعقد، بانک‌ها مکلفند اصول، ضوابط و رویه‌های حکمرانی^{۲۲} را رعایت نمایند.

^{۲۲} منظور از حکمرانی همان حاکمیت شرکتی است که ترجمه عبارت Corporate Governance می‌باشد.

ماده (۱۳۱) بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است حداکثر ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون، آیین‌نامه اجرایی مفاد مواد این فصل از قانون بانکداری راستین را تدوین و پس از تصویب مراجع ذیصلاح به بانک‌ها و موسسات اعتباری ابلاغ و بر حسن اجرای آن نظارت مستمر داشته و عملکرد آن را در پایان هر سال به شورای پول و اعتبار گزارش نماید.

فصل ۲۲: اجرای مفاد اسناد

ماده (۱۳۲) تمامی قراردادهایی که در بانک‌ها و در اجرای بانکداری راستین بین طرفین منعقد و مبادله می‌گردد در حکم اسناد رسمی و لازم‌الاجرا است و از طریق اجرای اسناد بانک و توسط مأمورین اجرای مربوط به اجرا گذارده می‌شود.

ماده (۱۳۳) در مورد تمامی معاملات رهنی و شرطی و دیگر معاملات مذکور در ماده ۳۳ قانون ثبت، راجع به اموال منقول و غیرمنقول که در اجرای این قانون منعقد می‌شود در صورتی که بدهکار ظرف مهلت مقرر در سند، بدهی خود را نپردازد، بانک می‌تواند از دفترخانه تنظیم کننده سند درخواست صدور اجراییه نماید. دفترخانه مکلف است اوراق اجراییه را برای اجرای مدلول سند به اجرای اسناد بانک ارسال کند. چنانچه بدهکار ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ اجراییه توسط اداره اجرای اسناد بانک نسبت به پرداخت بدهی خود اقدام ننماید اجرای اسناد بانک پس از ارزیابی تمامی مورد معامله و قطعیت آن، حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ قطعیت ارزیابی، با برگزاری مزایده نسبت به وصول مطالبات خود به میزان طلب قانونی اقدام و مازاد را به راهن مسترد می‌نماید.

تبصره ۱: در مواردی که مال یا ملکی، در اجرای این قانون (بانکداری راستین) وثیقه دین یا انجام تعهد یا ضمانتی قرار داده می‌شود مطابق مقررات این قانون عمل خواهد شد.

ماده (۱۳۴) چارچوب تشکیلات اداری و نظارتی و نحوه انجام عملیات اجرایی اعم از ابلاغ اجراییه، بازداشت

مازاد مورد رهن، برگزاری مزایده، اعراض از رهن، نحوه شکایت از عملیات اجرایی و مراجع حل اختلاف، ختم عملیات اجرایی، نحوه صدور اجراییه و انجام عملیات اجرایی به استناد اسناد ذمه‌ای، تخلیه ملک و ممنوع الخروج نمودن مدیون فاقد مال و سایر موارد مطابق مفاد اجرای مفاد اسناد لازم الاجرای بانکها و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی به شرح آیین‌نامه بانکداری راستین خواهد بود.

تبصره: آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد لازم الاجرای بانکها و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی در بانکداری راستین حداکثر ظرف مدت ۳ ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده (۱۳۵) تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دفاتر اسناد رسمی، ادارات و اجراهای ثبت اسناد، نیروی انتظامی و کلیه نهادها و دستگاههای دولتی و غیردولتی و اشخاصی که شمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است مکلفند مفاد اجراییه‌ها و بازداشتنامه‌های صادره از طرف اجرای اسناد بانک و لوازم اجرایی آنها را مطابق این قانون و آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد لازم الاجرای بانکها و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی در بانکداری راستین به اجرا گذارند.

ماده (۱۳۶) برای رسیدگی شکلی و ماهوی به تمامی شکایات ناشی از عملیات اجرایی، در هر بانک کمیسیونی تحت عنوان «کمیسیون رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی» مشتمل بر سه عضو اصلی مرکب از یک نفر قاضی دادگستری به انتصاب رئیس کل دادگستری استان، یک نفر کارشناس مجرب در امور مرتبط به انتصاب رئیس کل ثبت اسناد و املاک استان، یک نفر نماینده مطلع بانک عامل به انتصاب هیأت مدیره و سه عضو علی‌البدل که عنوان و نحوه انتصاب آنان همانند اعضای اصلی خواهد بود تشکیل می‌گردد.

تبصره: در مورد بانکهای غیردولتی نماینده مطلع مذکور در این ماده به درخواست بانک عامل و از میان کارکنان صلاحیتدار یکی از بانکهای دولتی و توسط هیأت مدیره بانک اخیر انتخاب و معرفی می‌شود.

ماده (۱۳۷) آراء کمیسیون بدوی ظرف مدت ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل اعتراض و رسیدگی مجدد در

کمیسیون تجدید نظر رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی خواهد بود. در صورت عدم اعتراض هریک از طرفین در مهلت مقرر رأی صادره قطعی و لازم الاجرا است.

ماده (۱۳۸) کمیسیون‌های بدوی و تجدیدنظر مطابق آیین‌نامه اجرایی تشکیل جلسه داده و اقدام به رسیدگی و صدور رأی خواهند نمود. آراء کمیسیون باید مستدل و مستند به قوانین و مقررات حاکم باشد.

ماده (۱۳۹) کمیسیون تجدید نظر دارای سه عضو اصلی مرکب از یک نفر قاضی دادگستری به انتصاب رئیس قوه قضائیه، یک نفر نماینده مطلع و مجرب در امور مرتبط به انتصاب رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، یک نفر نماینده مطلع و مجرب در امور مرتبط به انتصاب رئیس کل بانک مرکزی و در بانک مرکزی مستقر خواهد بود. رأی کمیسیون تجدیدنظر قطعی و لازم الاجرا است.

تبصره ۱: رسیدگی در کمیسیون تجدیدنظر اعم از شکلی و ماهوی است.

تبصره ۲: کمیسیون تجدیدنظر دارای سه عضو علی‌البدل خواهد بود که از جهت عنوان و نحوه انتصاب همانند اعضای اصلی می‌باشند.

ماده (۱۴۰) هریک از اعضای کمیسیون‌های بدوی و تجدیدنظر برای مدت سه سال منصوب می‌گردند و انتصاب مجدد آنان بلامانع است. در غیاب اعضای اصلی، اعضای علی‌البدل به جای آنان انجام وظیفه می‌نمایند.

ماده (۱۴۱) برکناری اعضای کمیسیون بدوی به پیشنهاد هیئت مدیره بانک عامل و برکناری اعضای کمیسیون تجدیدنظر به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و تصویب مقامات نصب‌کننده خواهد بود.

ماده (۱۴۲) کمیسیون‌های بدوی و تجدید نظر رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی در صورت ضرورت و حسب مورد به تشخیص و تصویب هیأت مدیره بانک عامل یا بانک مرکزی می‌توانند دارای شعب متعدد باشند.

ماده (۱۴۳) هیچیک از اعضای کمیسیون‌های بدوی نمی‌توانند همزمان در کمیسیون‌های تجدید نظر عضو باشند. همچنین نمی‌توانند نسبت به پرونده‌هایی که قبلاً در مرحله پایین‌تر اظهار نظر نموده‌اند در مرحله بالاتر رسیدگی یا اظهار نظر نمایند.

ماده (۱۴۴) نحوه تشکیل و تعداد شعب کمیسیونهای بدوی و تجدیدنظر، انتصاب و عزل و نصب اعضا، تعیین اعضای علی البدل، موارد رد اعضا، تعیین صلاحیت اعضا، روش رسیدگی، صدور، اجرا، اصلاح و تغییرات در حدود صلاحیت کمیسیونها و نحوه انحلال، ابلاغ آراء، شیوه ضبط جلسات و سایر موارد که در این قانون معین نگردیده مطابق آیین نامه اجرای مفاد اسناد لازم الاجرای بانکها و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی در بانکداری راستین خواهد بود.

ماده (۱۴۵) جلسات رسیدگی در کمیسیونهای بدوی و تجدیدنظر از طریق نصب دوربینهای مدار بسته یا تجهیزات چند رسانه‌ای با قابلیت ضبط صدا و تصویر در حافظه‌های جانبی مناسب ضبط و نسخه‌ای از آن پیوست پرونده می‌شود.

ماده (۱۴۶) رسیدگی به کلیه جرائم و تخلفات تمامی اعضا کمیسیونهای بدوی و تجدیدنظر، مرتبط با وظایف محوله به موجب این قانون در صلاحیت دیوان انتظامی قضات است. در صورتی که دادگاه انتظامی رأی کمیسیون را متأثر از جرم یا تخلف ارتكابی و بر خلاف قوانین موجد حق تشخیص دهد پس از رسیدگی و ضمن صدور حکم نسبت به بزه ارتكابی رأی صادره از کمیسیون را نقض و مراتب را برای ارجاع پرونده اجرایی مورد شکایت به کمیسیون هم‌عرض به اطلاع رئیس کل بانک مرکزی می‌رساند.

ماده (۱۴۷) رئیس اجرای اسناد از میان کارکنان مجرب بانکها که دارای دانشنامه لیسانس حقوق قضائی یا معادل آن و بالاتر باشند به پیشنهاد بانک مربوطه انتخاب و به منظور گذراندن دوره‌های آموزشی و کارآموزی لازم به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور معرفی و در صورت احراز صلاحیت علمی لازم، به ریاست اجرای اسناد در بانک مربوطه منصوب خواهد شد. رئیس اجرا ضمن مسوولیت اداره اجرای اسناد بانک، نظارت بر حسن اجرای عملیات اجرایی در راستای آیین نامه اجرای مفاد اسناد لازم الاجرای بانکها و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی در بانکداری راستین و صدور دستور اجرا و دستور و امضاء تهیه پیش نویس سند انتقال جهت ثبت و امضاء آن در دفاتر اسناد رسمی را نیز به عهده دارد.

ماده (۱۴۸) بانک به عنوان دارنده و ذینفع چک و سایر اسناد لازم الاجراء می تواند آندسته از اسناد یاد شده را که در راستای اجرای قانون بانکداری راستین تحصیل نموده است مطابق این فصل از قانون و آیین نامه اجرایی آن در باب اجرای مفاد اسناد لازم الاجرای بانکها به صدور اجراییه و وصول مبلغ سند از طریق اجرای اسناد بانک اقدام نماید.

فصل ۲۳: پولشویی

ماده (۱۴۹) کلیه بانکها و موسسات مالی و اعتباری و صندوقهای قرض الحسنه مکلفند به منظور تسهیل در کشف عملیات پولشویی و مبارزه با آن اطلاعات تراکنشهای بانکی اشخاص را جهت تطبیق با اطلاعات اسناد مالیاتی معاملات (فاکتورهای فروش) مربوط به مبادله کالا و خدمت در هر معامله و برای هر شخص، در اختیار شورای عالی مبارزه با پولشویی قرار دهند. شورای مذکور زمینه لازم برای داده کاوی و کشف ظن عمل پولشویی را بطور مکانیزه و با استفاده از نرم افزارهای کامپیوتری و فناوری اطلاعات و ارتباطات فراهم می آورد. شورای عالی مبارزه با پولشویی مکلف است تا حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون، آیین نامه اجرایی این ماده را تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند.

تبصره ۱: سازمان امور مالیاتی کشور با هماهنگی بانک مرکزی مکلف است فرآیندهای وصول مالیات را در قالب مالیات بر ارزش افزوده به گونه ای مکانیزه نماید تا داده ها و اطلاعات مودیان مالیاتی به سهولت قابل تطبیق با اطلاعات تراکنش بانکی آنان در شبکه بانکی کشور باشد.

تبصره ۲: فرمت ساختار داده های موضوع این ماده را شورای عالی مبارزه با پولشویی با هماهنگی بانک مرکزی مشخص می نماید.

تبصره ۳: پردازش اطلاعات اشخاص براساس شناسه منحصر به فرد آنان موضوع ماده (۱۰۸) این قانون خواهد بود.

تبصره ۴: علاوه بر داشتن شماره سریال منحصر به فرد در کلیه چک‌ها، برات‌ها، سفته‌ها موضوع ماده (۱۰۸) این قانون، شناسه‌های پرداخت بانکی نیز باید شماره سریال منحصر به فرد داشته باشند.

فصل ۲۴: صیانت

ماده (۱۵۰) به منظور صیانت از حسن اجرای این قانون کمیته‌ای از مجربین این شیوه بانکداری با عنوان کمیته صیانت از بانکداری راستین تحت نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تشکیل می‌شود و بر حسن جریان عملکرد و آموزش و توسعه و رفع نواقص احتمالی و مشکلات نظری و حقوقی و تکمیل یا طراحی فرآیندهای مطرح شده یا جدید برای مدت ۱۰ سال از تاریخ تصویب این قانون نظارت نموده و نتیجه نظرات خود را به بانک مرکزی منعکس می‌نماید.

ماده (۱۵۱) کمیته صیانت متشکل از مشاور مستقل، کارشناسان اقتصادی، حقوقی، فنی - مهندسی و مالی خواهد بود که در قالب کمیته‌های بانکداری مشارکت راستین و کمیته تدوین مقررات بانکداری راستین نسبت به تدوین نظام بانکداری راستین در بانک ملی مبادرت نموده‌اند. کمیته مزبور حداکثر ظرف مدت یک ماه از تصویب این قانون و صدور احکام مربوط توسط رئیس کل بانک مرکزی برای اعضاء آن مطابق این قانون شروع به فعالیت خواهد نمود. اعضای کمیته صیانت ۱۱ نفر هستند و جلسات با حضور حداقل ۵ نفر به ریاست مشاور مستقل تشکیل می‌شود.

ماده (۱۵۲) عزل اعضای کمیته صیانت در مدت مزبور امکانپذیر نیست و در صورت فوت، استعفاء، بازنشستگی، حجر، هجر یا غیبت طولانی انتخاب و معرفی عضو جانشین به بانک مرکزی با اعضای موسس خواهد بود.

ماده (۱۵۳) کمیته صیانت می‌تواند دارای دبیرخانه و کمیته‌های فرعی تحت عناوینی نظیر مشاوره، آموزش، ارزیابی عملکرد، توسعه و طراحی باشد. اعضای کمیته‌های فرعی با معرفی کمیته صیانت و حکم مدیرعامل

بانک ملی ایران انتخاب می‌شوند. حدود وظایف و اختیارات کمیته‌های فرعی را کمیته صیانت تعیین می‌کند. کمیته صیانت از بانکداری راستین و همچنین دبیرخانه و کمیته‌های فرعی آن در محل بانک ملی ایران مستقر است.

ماده (۱۵۴) نظر کمیته صیانت فصل‌کننده اختلافات و برطرف‌کننده شبهات منتج از تفسیر این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن و سایر موارد نظری بانکداری راستین است.

ماده (۱۵۵) مشاور مستقل: شخصی است حقیقی و دارای مدارک تحصیلی کارشناسی ارشد یا بالاتر در یکی از رشته‌های علوم بانکی، اقتصاد، حقوق، حسابداری، مالی و مهندسی که پس از طی دوره یا دوره‌های بانکداری راستین و اخذ گواهی‌نامه مربوط، حسب مورد و براساس تخصص می‌تواند در مقام مشاور مستقل در دیگر بانکهای کشور و یا موسسات مالی مورد تایید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ارائه خدمت کند. اعضای کمیته بانکداری مشارکت راستین مشارکت و کمیته تدوین مقررات بانکداری راستین که اسامی آنان در مستندات علمی و اجرایی بانکداری راستین و بانکداری مشارکت راستین در بانک ملی ایران درج است بدون گذراندن دوره آموزشی فوق می‌توانند تقاضای اخذ جواز مشاور مستقل نمایند. سمت مشاور مستقل با شغل دولتی قابل جمع است.

ماده (۱۵۶) وزارت علوم، فناوری و تحقیقات می‌تواند نسبت به تأسیس رشته بانکداری راستین و بانکداری مشارکت راستین و خدمات مالی مرتبط با آن نظیر بیمه، بازاریابی، ارزیابی، نظارت، کارگزاری و مشاوره مالی در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی با حفظ مفاهیم مقرر در این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن و توسعه‌های اصلاحی و تکمیلی آتی این شیوه بانکداری اقدام نماید.

تبصره: سرفصل دوره‌های آموزشی بانکداری راستین را کمیته آموزش کمیته صیانت مشخص می‌کند.

ماده (۱۵۷) به منظور حسن اجرای این قانون و همچنین حفظ و پاسداری از حقوق سپرده‌گذاران و مجریان و اشخاصی که بانک را امین خود می‌دانند تمامی پرسنل بانک‌ها اعم از دولتی و خصوصی، همچنین اشخاصی

نظیر ارزیاب، امین و حسابرس در همه سطوح مختلف مدیریتی و صف موظفند مقررات و آیین‌نامه‌های بانکداری راستین را به دقت اجراء و از ارتکاب اعمالی نظیر موارد مندرج در ذیل این ماده خودداری کنند. در غیر این صورت چنانچه بزه ارتكابی عنوان مجرمانه دیگری نداشته باشد مرتكب براساس شدت و ضعف فعل ارتكابی، میزان خسارت وارده و تکرار جرم در صورت ورود خسارت حداکثر تا میزان خسارت وارده و در غیر این صورت از ده میلیون ریال تا یک میلیارد ریال جریمه و جزای نقدی محکوم خواهد شد.

۱- الزام مادون توسط مدیر به انجام امور برخلاف ضوابط و مقررات یا سوء استفاده از موقعیت شغلی و اداری.
۲- تبعیض بین سپرده‌گذاران، مجریان، امین، ارزیاب و غیره که دارای شرایط یکسان و واحدی هستند.
۳- سوء استفاده از موقعیت شغلی و امکانات و اموال در اختیار به منظور تأخیر یا عدم اجرای طرح‌نامه یا اجرای طرح‌نامه تأیید نشده.

۴- افشاء یا عدم افشاء اطلاعات برخلاف مقررات.

۵- ارائه گواهی، تأییدیه یا گزارش خلاف واقع.

۶- انتصاب یا بکارگیری افراد نظیر ارزیاب، امین و حسابرس که فاقد صلاحیت قانونی هستند.

۷- توقیف، اختفاء، بازرسی یا بازکردن پاکتها و محمولات پستی لاک و مهرشده یا معدوم کردن آنها بدون طی تشریفات قانونی.

تبصره ۵: دادگاه می‌تواند حسب مورد مجازات‌های ذیل را به عنوان مجازات تکمیلی نسبت به مجرم اعمال نماید:

۱- ابطال پروانه

۲- محرومیت از فعالیت در حوزه بانکداری راستین

۳- افشاء مشخصات مجرم در وبسایت بانک مرکزی